

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА
ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ**

(на матеріалах ТОВ «Кребо Інтернешнл»)

Студента 2 курсу, денної форми
навчання, спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Спеціалізації «Державні фінанси»

Купчанка
Максима
Юрійовича

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Томнюк
Тетяна
Леонідівна

Завідувач кафедри фінансів, обліку
і оподаткування, д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

АНОТАЦІЯ

Купчанко М.Ю. Джерела фінансування підприємств та оптимізація структури капіталу. – Рукопис. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Чернівці, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі розглядаються теоретичні та методологічні аспекти формування капіталу підприємства. На основі даних ТОВ «Кребо Інтернешнл» досліджено аналіз якості управління капіталом. Запропоновано напрями удосконалення управління капіталом ТОВ «Кребо Інтернешнл».

Ключові слова: капітал, власний капітал, позиковий капітал, оптимізація структури капіталу, інвестиції.

ANNOTATION

Kupchanko M.Yu. Sources of enterprise financing and optimization of the capital structure. - Manuscript. Graduation qualification work for obtaining the master's degree, specialty 072 «Finance, banking, insurance and the stock market». – Chernivtsi Institute of Trade and Economics, DTEU, Chernivtsi, 2023.

The final qualification paper examines the theoretical and methodological aspects of the capital formation of the enterprise. Based on the data of Krebo International LLC, an analysis of the quality of capital management was studied. Directions for improving the capital management of "Krebo International" LLC are proposed.

Keywords: capital, equity capital, loan capital, capital structure optimization, investments.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність капіталу підприємства	7
1.2. Види капіталу підприємства	9
1.3. Джерела формування власного та позикового капіталу	12
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КРЕБО ІНТЕРНЕТШНЛ»	18
2.1 Аналіз фінансово-майнового стану ТОВ «Кребо Інтернешнл»	18
2.2. Аналіз структури та динаміки капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл»	24
2.3. Аналіз ефективності використання капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл»	30
Висновки до розділу 2	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КРЕБО ІНТЕРНЕТШНЛ»	38
3.1. Пропозиції щодо підвищення ефективності виробничої стратегії підприємства	38
3.2. Вибір джерел фінансування інвестиційної діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл»	42
Висновки до розділу 3	52
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Проведення господарської діяльності будь-якого підприємства обумовлене наявністю фінансових ресурсів. Фінансові ресурси можуть залучатися підприємством з різних джерел і виступати в різних формах.

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства значною мірою пов'язаний з формуванням його капіталу. В основу системи управління формуванням капіталу покладена концепція його структури, яка включає дві складові: перша - це оптимізація співвідношення частки боргового фінансування і власних коштів, друга - вибір конкретних фінансових інструментів для залучення капіталу.

Тема кваліфікаційної бакалаврської роботи є надзвичайно актуальною, оскільки в умовах ринкової умов фінансовий стан і фінансова стійкість підприємства, рівень рентабельності багато в чому визначається джерелами його фінансування та структурою капіталу.

Питання джерел формування капіталу підприємства та шляхів оптимізації його структури розглядали численні вчені, такі як: Байстрюченко Н.О., Білоченко А.М., Бланк І.В., Воронін А.В., Давиденко Н.М., Дрига С.Г., Куц. Л.Л., Рудик Н. В., Бодрова, Н. Е., Головка Т.В., Євдокимова Н.М., Камінська Т.Г., Кірсанова, Т.О., Клименко С.А., Костюнік О.В., Люта О.В., Невмержицька Н.Ю., Поддєрьогін А.М., Руденко О.О., Салига К.С., Семенов А.Г., Серєда О.О., Терещенко О.О., Ушеренко С.В., Чернецька Ю. А., Шевчук Н.В., Шеремет О.О., Югас, Е.Ф., Ярощук О.О. та ін.

Мета дослідження – розробка пропозицій щодо вдосконалення управлінської діяльності підприємства ТОВ «Кребо Інтернешнл» стосовно структури капіталу підприємства для покращення результатів фінансово-господарської діяльності. Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання:**

- дослідити економічну сутність капіталу підприємства та основні його класифікації;

- визначити основні джерела формування власного та позикового капіталу підприємств та їх особливості;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність ТОВ «Кребо Інтернешнл», дати якісну оцінку її результатам;
- оцінити структуру та динаміку капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл», виявити основні тенденції та їх причини;
- визначити вплив структури капіталу на результати діяльності підприємства;
- визначити стратегію виробничої діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл»;
- визначити оптимальні джерела фінансування інвестиційної діяльності, сформувані стратегію формування капіталу підприємства, та обґрунтувати її.

Об'єктом дослідження є капітал підприємства, джерела його формування та структура (на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Кребо Інтернешнл», скорочена назва ТОВ «Кребо Інтернешнл»).

Предметом дослідження є закономірності та особливості процесу управління вибором джерел формування капіталу підприємств.

Методологія дослідження. Теоретико-методологічною основою даного дослідження є системний підхід до аналізу фінансово-економічних явищ. Основними методами дослідження є загально-логічні методи (абстракція, індукція, аналіз, синтез, узагальнення та групування) – при поглибленні тлумачення понятійного апарату; специфічні фінансово-економічні методи (економіко-статистичні та економіко-математичні, аналіз коефіцієнтів, факторний аналіз, аналіз економічної доданої вартості, тощо) – при дослідженні якості управління капіталом ТОВ «Кребо Інтернешнл»; таблично-графічний метод – для наочного відображення динаміки абсолютних і відносних показників; метод оптимізації, планування та прогнозування – при обґрунтуванні напрямів удосконалення управління капіталом ТОВ «Кребо Інтернешнл».

Інформаційною базою дослідження є навчальна та наукова література, а саме наукові статті, підручники та навчальні матеріали, законодавчі та нормативні документи, матеріали фінансової та статистичної звітності підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в поглибленні існуючих та обґрунтуванні ряду нових науково-методичних підходів щодо джерел фінансування та оптимізації структури капіталу підприємств в Україні, зокрема:

- визначення впливу структури капіталу на результати діяльності підприємства;
- вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Використання результатів дослідження дозволяє підвищити ефективність господарської діяльності підприємств за рахунок запропонованої стратегії виробничої діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл»; оптимізації джерел фінансування інвестиційної діяльності, розроблення стратегії формування капіталу підприємства.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповіді на тему «Економічна сутність капіталу підприємства». Збірник конференції X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки». 16.10.2023 р., м. Умань.).

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний текст роботи викладено на 56 сторінках, що містять 38 таблиць і 15 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність капіталу підприємства

Капітал підприємства є ключовою економічною категорією, що відображає різні аспекти економічної діяльності підприємства, що проявляється в його основних ознаках (рис. 1.1).

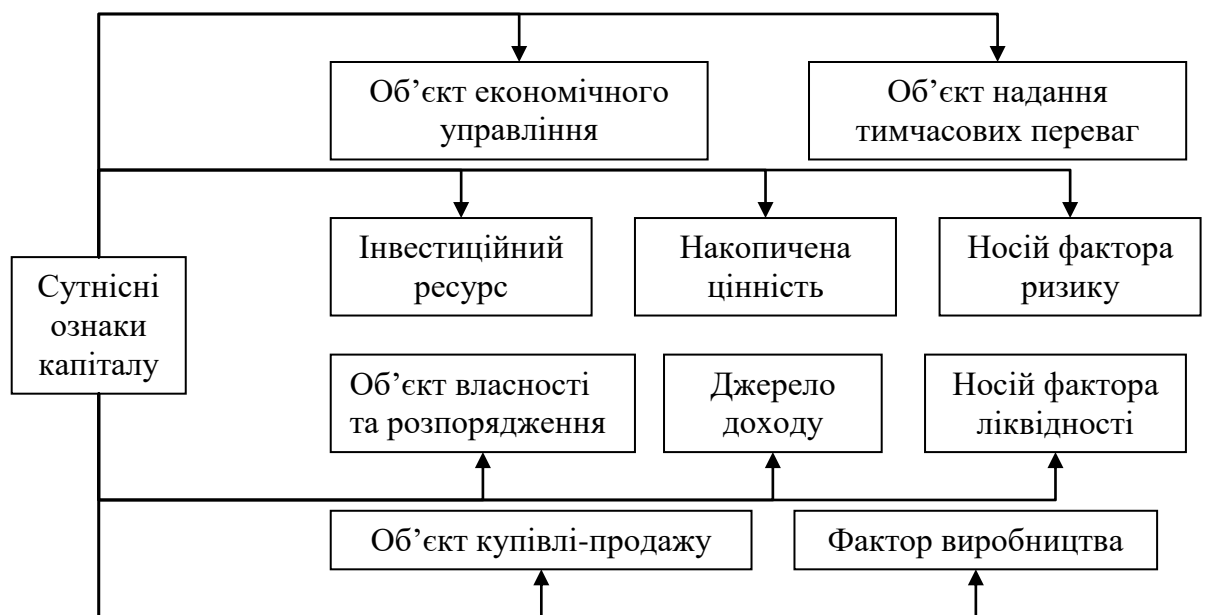

Рис. 1.1. Основні ознаки капіталу

Джерело: розроблено автором на основі [5, с.163; 7, с. 12-21; 9, с. 73; 47,с. 227]

Численність зазначених ознак капіталу зумовлює наявність великої кількості визначень його сутності, адже визначення має містити найбільш суттєві з них (табл. 1.1).

Порівнюючи наведені визначення, можна відзначити декілька ключових ознак, що відображені в більшості визначень:

- по-перше, сутності капіталу як економічних ресурсів, вкладених у підприємство;

– по-друге, мета вкладення – здійснення підприємницької діяльності (Брігхем Е.Ф., Х'юстон Дж. Ф.), отримання прибутку (Щербань О.Д., Невдачина О.І., Поддєрьогін А.М., Крамаренко О.Г.), зростання вартості підприємства (Хаустова В.Є., Колодяжна Т.В.).

Таблиця 1.1

Визначення капіталу підприємства різними авторами

Бланк І.А.	загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.
Брігхем Е.Ф., Х'юстон Дж. Ф.	необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Назаренко О.В., Чижова Т.С.	сукупність матеріальних ресурсів, коштів, фінансових вкладень і витрат для придбання прав, а також інструмент, що відображає взаємовідносини між певними суб'єктами господарювання в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності та управління фінансовими результатами та підприємством в цілому
Поддєрьогін А.М. та ін.	кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.
Пономарьов Д.Е.	нагромаджений шляхом збереження запас економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучається його власниками в економічний процес як інвестиційних ресурс і чинник виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з чинниками часу, ризику, ліквідності
Хаустова В.Є., Колодяжна Т.В.	виділено два підходи до визначення сутності капіталу: перше - як ресурси чи запаси, друге – як вартість, здатну в свою чергу приносити додану вартість.
Щербань О.Д., Невдачина О.І.	фінансові ресурси підприємства, необхідні для організації його господарської діяльності і використання в господарському обороті для одержання доходів і прибутку

Джерело: розроблено автором на основі [7, с. 251; 29; 31, с. 55; 45, с. 128; 47, с. 228; 51, с. 286; 52, с. 78].

Також деякі визначення акцентують увагу на утворенні капіталу з різних джерел (Бланк І.А.) та на його формах (Бланк І.А., Хаустова В.Є., Колодяжна Т.В., Назаренко О.В., Чижова Т.С.). Найбільш повним виглядає визначення Пономарьова Д.Е., найменш повним Бріггема Е.Ф. (простий перерахунок джерел формування). Проте жодне з наведених визначень не відображає усі зазначені аспекти.

Отже, сформулюємо комплексне визначення: капітал підприємства – це сукупність активів (грошових, матеріальних, нематеріальних), залучених з різних

джерел (власний, позиковий капітал) як інвестиційний ресурс у виробничу і невиробничу діяльність з метою отримання прибутку та/або максимізації ринкової вартості активів підприємства.

1.2. Види капіталу підприємства

Багатоаспектність капіталу підприємства виявляється, з одного боку, в різноманітності джерел і форм його залучення (абстрактний капітал, або сукупність пасивів балансу). З іншого боку – різноманітних форм і способів його використання (конкретний капітал, або сукупність активів підприємства). Розглянемо основні класифікаційні ознаки капіталу, що виділяються в економічній теорії. Першою слід розглянути класифікацію за джерелами залучення капіталу (рис. 1.2).

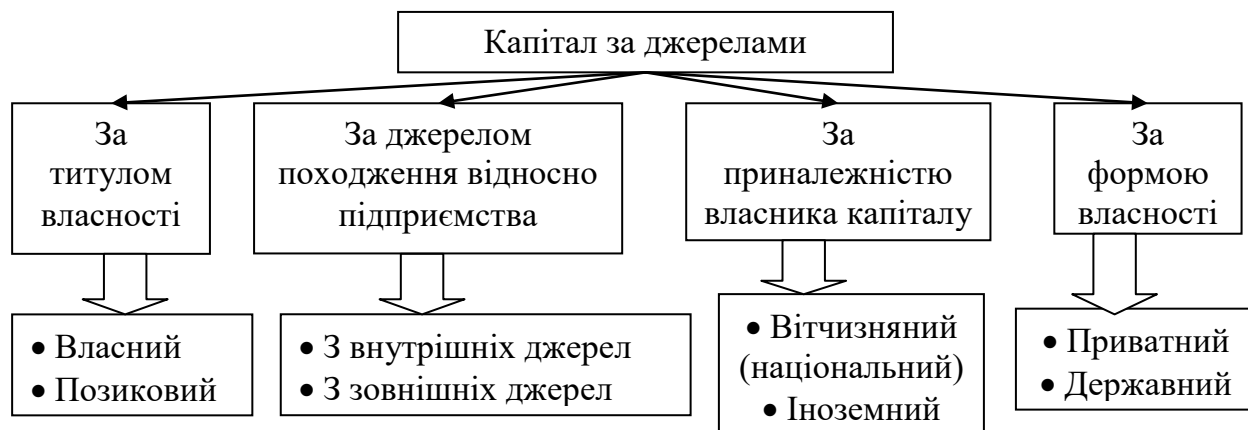

Рис. 1.2. Класифікація капіталу підприємства за джерелами залучення

Джерело: розроблено автором на основі [7, с.253-254; 20, с. 65; 51, с. 286]

За джерелами залучення виділяють такі основні види капіталу [7, с.253-254; 20, с. 65; 51, с. 286]:

1. За титулом власності – власний та позиковий (це ключова ознака поділу за джерелами залучення, більш детально її розглянуто в п. 1.3).

2. За джерелом походження відносно підприємства:

– капітал з внутрішніх джерел – це капітал, що формується безпосередньо на підприємстві, як власний (нерозподілений прибуток), так і позиковий (зобов'язання за нарахуваннями);

– капітал з зовнішніх джерел – це капітал, що формується за межами підприємства.

3. За приналежністю власника капіталу – вітчизняний (національний) та іноземний капітал.

4. За формою власності капітал – приватний та державний (ця класифікація використовується перш за все при формуванні статутного капіталу підприємства при його створенні і є основою для класифікації підприємств за формою власності).

Наступною класифікацією капіталу підприємства є його поділ за формами залучення (рис. 1.3).

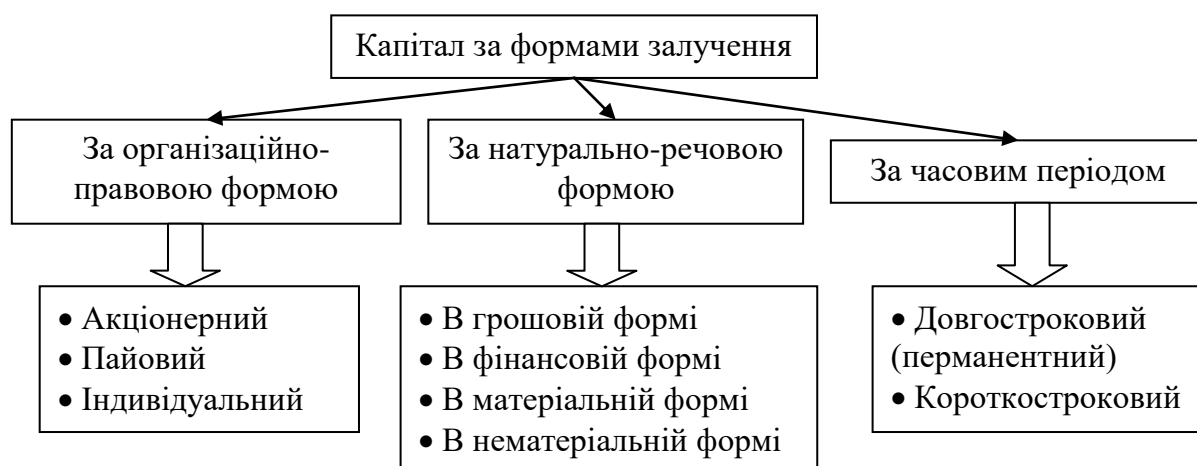

Рис. 1.3. Класифікація капіталу підприємства за формами залучення

Джерело: розроблено автором на основі [10, с.254-256]

За формами залучення капіталу виділяють [25, с.72]:

1. За організаційно-правовою формою залучення капіталу (що відповідає організаційно-правовим формам підприємств):

– акціонерний капітал, що формується акціонерними товариствами (АТ) відкритого (в Україні – публічне акціонерне товариство, ПАТ) або закритого (в Україні – приватне акціонерне товариство, ПРАТ) типу;

- пайовий капітал формується партнерськими підприємствами, тобто ТОВ (товариства з обмеженою відповідальністю), ТДВ (товариства з додатковою відповідальністю), повними і командитними товариствами;

- індивідуальний капітал характеризує форму його залучення при створенні індивідуальних підприємств (тобто приватних підприємств, ПП).

2. За натурально-речовою формою залучення капіталу (форми використання капіталу є аналогічними):

- капітал в грошовій формі, тобто у формі грошей та їх еквівалентів;

- капітал у фінансовій формі, тобто у формі фінансових інструментів (облігацій, депозитарних розписок, тощо);

- капітал в матеріальній формі, тобто у формі капітальних товарів (машин і устаткування, будівель і споруд), сировини, матеріалів, напівфабрикатів, у деяких випадках – споживчих товарів (наприклад, підприємствами торгівлі);

- капітал у нематеріальній формі, тобто у формі нематеріальних активів, які не мають речової форми, але приймають участь у господарській діяльності підприємства (патентні права на винаходи і розробки, права на промислові зразки і моделі, торгові знаки, комп'ютерні програми, тощо).

3. За часовим періодом залучення капіталу [26, с. 104]:

- довгостроковий (перманентний) капітал, що включає власний капітал і довгострокові зобов'язання (позичений капітал зі строком використання більше одного року);

- короткостроковий капітал, що позичається підприємством на період до одного року.

Отже, капітал підприємства поняття багатогранне, у зв'язку з чим його можна класифікувати за різними ознаками.

1.3. Джерела формування власного та позикового капіталу

Для забезпечення своєї діяльності підприємства формують власний і позиковий капітал. Фінансовою основою підприємства є його власний капітал, формування якого підпорядковане двом основним цілям:

1. Формування за рахунок власного капіталу необхідного обсягу основних засобів;
2. Формування за рахунок власного капіталу частини оборотних активів (власний оборотний капітал, що дорівнює: оборотний капітал - позиковий капітал).

Джерела формування власного капіталу подано на рис. 1.4.

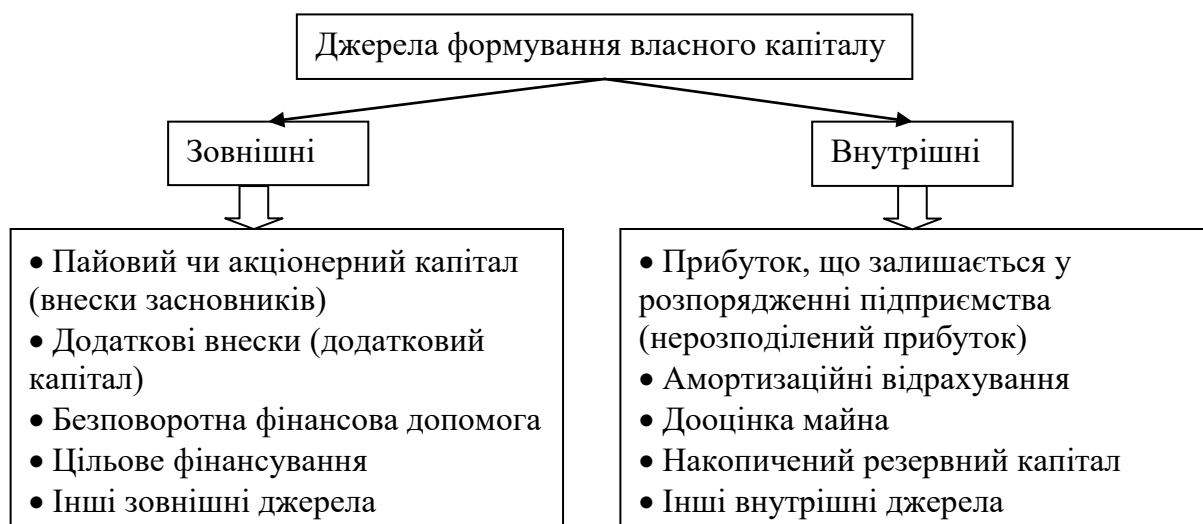

Рис. 1.4. Джерела формування власного капіталу

Джерело: розроблено автором на основі [10, с.780–781]

Варто зазначити, що серед зовнішніх джерел головними є внески засновників та додаткові внески, серед внутрішніх – нерозподілений прибуток та амортизаційні відрахування. Інші джерела не грають помітної ролі у формуванні фінансових ресурсів підприємства.

Однак цей поділ є доволі загальним. Тому слід визначити відповідність окремих елементів статутного капіталу та джерел, за рахунок яких формуються відповідні статті (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Відповідність елементів власного капіталу та джерел їх формування

Код рахунку бухобліку	Код рядка ф1		Стаття власного капіталу		Джерело формування
	До 2012	З 2013	До 2012	З 2013	
40	300	1400	Статутний капітал	Зареєстрований капітал	• Внески засновників
41	330	1405	Інший додатковий капітал	Капітал у дооцінках	• Дооцінка необоротних активів
42	320	1410	Додатково вкладений капітал	Додатковий капітал	• Емісійний дохід від продажу корпоративних прав за ціною вище номінальної • Внески засновників понад статутний капітал • Безкоштовно отримані активи (безповоротна фінансова допомога)
43	340	1415	Резервний капітал	Резервний капітал	• Нерозподілений прибуток
44	350	1420	Нерозподілений прибуток	Нерозподілений прибуток	• Тезаврований прибуток від діяльності
46	360	1425	Неоплачений капітал	Неоплачений капітал	<i>Корегувальні статті, зменшують зареєстрований/статутний капітал</i>
45	370	1430	Вилучений капітал	Вилучений капітал	

Джерело: розроблено автором на основі [46; с. 163]

Базовим елементом власного капіталу є його зареєстрований (статутний) капітал – сума вкладів власників (учасників) підприємства в його активи за номінальною вартістю відповідно до статутних документів. Статутний капітал формують тільки юридичні особи, для акціонерних товариств законом встановлено мінімально необхідний для реєстрації розмір статутного капіталу (1250 мінімальних зарплат) [1].

У статті «Капітал у дооцінках» відображається інформація про дооцінку необоротних активів і фінансових інструментів, та уцінки таких об'єктів в межах сум раніше проведених дооцінок. Уцінка балансової вартості необоротних активів не враховується – вона зменшує нерозподілений прибуток [4].

У статті «Додатковий капітал» відображається емісійний дохід, вартість безкоштовно отриманих активів, сума капіталу, який вкладено засновниками

понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно за національними положеннями бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу [4].

Підприємство за необхідністю може створювати резервний капітал, який буде використовуватися на покриття збитків від господарської діяльності, на збільшення статутного капіталу, на покриття різниці між номінальною і продажною вартістю акцій. Резервний капітал (РК) створюється за рахунок чистого нерозподіленого прибутку, що реінвестовано у підприємство [22]. В Україні Законом встановлено мінімальний розмір РК та мінімальні відрахування до РК господарських товариств:

- мінімальний розмір РК – у розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу. Для акціонерних товариств – не менше 15 відсотків статутного капіталу [1].

- мінімальні відрахування – розмір щорічних відрахувань передбачається установчими документами, але не може бути меншим 5 відсотків суми чистого прибутку [1].

У статті «Неоплачений капітал» відображається борг власників за внесками до статутного/зареєстрованого капіталу. В статті «Вилучений капітал» відображається вартість акцій (для акціонерного товариства) або часток (для ТОВ), викуплених підприємством. Обидві статті є корегувальними, та зменшують суму власного капіталу [4].

Позиковий капітал формується на основі строковості, поверненості, платності. Причому остання ознака передбачається умовами залучення, і може бути не виконана в разі порушення договорів. Існують численні класифікаційні ознаки позикового капіталу, проте більшість з них згадується в літературі поодинокі (ступень ризику, порядок погашення, капіталодавець, валюта позики, та ін.) [44]. Найбільш важливими є класифікації за джерелом (внутрішнє-зовнішнє) та строками (довго- або короткострокове) [36, с. 340-341]. Джерела формування позикового капіталу представлено на рис. 1.5.

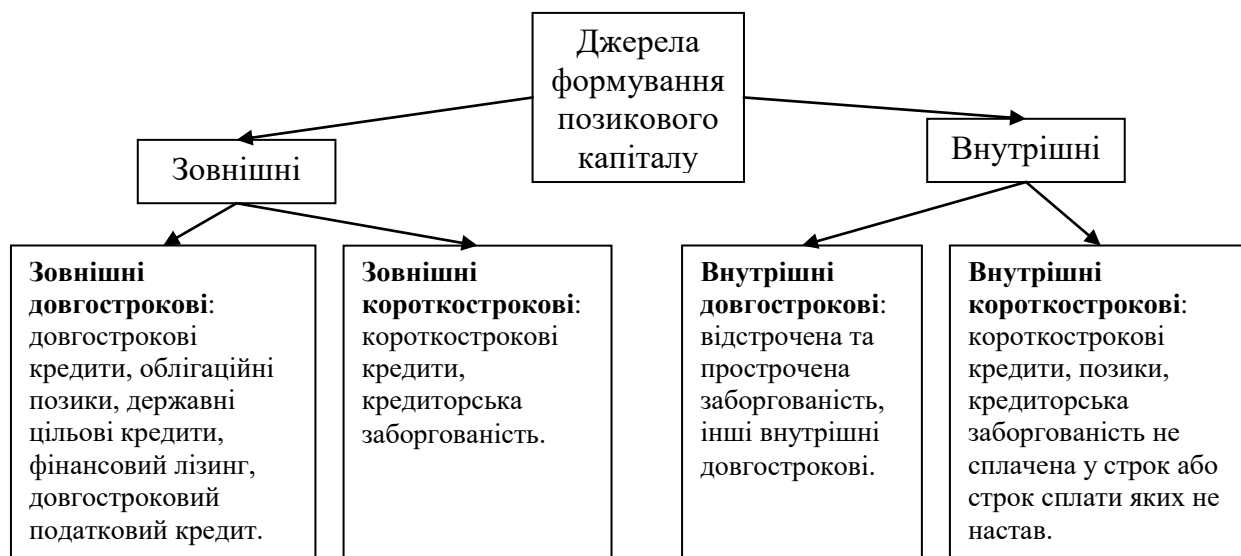

Рис. 1.5 – Джерела формування позикового капіталу

Джерело: розроблено автором на основі [36, с. 340-341].

Зовнішні джерела передбачають залучення капіталу від зовнішніх контрагентів. До зовнішніх джерел належать:

1. Довгострокові зовнішні позикові джерела (зі строком використання більше 1-го року): довгострокові кредити банків; довгострокові облігаційні позики; довгострокові кредити та позики небанківських фінансових установ; довгострокові державні цільові кредити; фінансовий лізинг; довгостроковий податковий кредит.

2. Короткострокові зовнішні позикові джерела (зі строком використання менше 1-го року): короткострокові кредити банків; короткострокові кредити та позики небанківських фінансових установ; короткостроковий товарний (комерційний) кредит; короткостроковий податковий кредит.

Внутрішні джерела ґрунтуються на використанні ресурсів утворених за рахунок відстрочених і прострочених зовнішніх зобов'язань. В нормальній ситуації обсяг таких ресурсів незначний, однак у кризовий для підприємства період він може значно зрости. До внутрішніх джерел належать:

1. Довгострокові внутрішні позикові джерела: відстрочена та прострочена заборгованість за майно в оренді; реструктуризований борг за кредитами та позиками; відстрочена та прострочена заборгованість за облігаційними позиками;

відстрочена податкова заборгованість; інші внутрішні довгострокові позикові кошти.

2. Короткострокові внутрішні позикові джерела: короткострокові кредити й позики не сплачені у строк; короткостроковий товарний кредит, не сплачений у строк; внутрішня й зовнішня кредиторська заборгованість, строк сплати якої не настав; прострочена внутрішня і зовнішня кредиторська заборгованість.

Використання власного та позикового капіталу має свої переваги та недоліки (табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Переваги та недоліки залучення власного та позикового капіталу

Використання власного капіталу	
Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення фінансової стійкості підприємства, зниження ризику банкрутства; • Вища здатність генерувати прибуток, оскільки не потрібно сплачувати відсоток за користування. 	<ul style="list-style-type: none"> • Висока вартість залучення (порівняно за альтернативною вартістю позикових джерел); • Обмеженість обсягів залучення капіталу; • Додаткове залучення можливе тільки за згодою більшості власників, а тому повільне і не завжди можливе; • Обмеженість обсягів залучення; • Невикористана можливість приросту коефіцієнта рентабельності за рахунок використання позикових джерел.
Використання позикового капіталу	
Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • Низька вартість залучення • Можливість диверсифікації капіталу; • Доступні значні обсяги капіталу; • Технічна нескладність та швидкість залучення; • Не дає право на управління підприємством і впливати на його діяльність; • Здатність генерувати приріст коефіцієнта рентабельності. 	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання ризиків платоспроможності та фінансової стійкості; • Необхідність повернути основну суму боргу, сплати відсотків за користування, додаткові витрати при залученні (на страхування та інші гарантії); • В більшості випадків надається під заставу; • Можливість і вартість залучення залежать від коливань на фінансовому ринку; • Можливий вплив кредиторів на прийняття рішень підприємство (за значних обсягів та частки залучень).

Джерело: розроблено автором на основі [29; 37; 40, с. 94; 43, с. 24]

Наявність переваг та недоліків використання власного та позикового капіталу зумовлює необхідність вибору джерел формування капіталу та управління структурою капіталу.

Висновки до розділу 1

На основі аналізу різних визначень та характеристик запропоновано комплексне визначення капіталу підприємства, що охоплює його ключові аспекти: капітал підприємства – це сукупність активів (грошових, матеріальних, нематеріальних), залучених з різних джерел (власний, позиковий капітал) як інвестиційний ресурс у виробничу і невиробничу діяльність з метою отримання прибутку та/або максимізації ринкової вартості активів підприємства.

2. Серед великої кількості розглянутих класифікацій капіталу ключовою для теми роботи визначена класифікація за титулом власності на власний капітал та позиковий. До власного капіталу належать зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, та нерозподілений прибуток, що формуються як із зовнішніх (внески засновників, цільове фінансування, безповоротна фінансова допомога), так і з внутрішніх джерел (тезаурований прибуток, дооцінка майна, амортизація). До позикового капіталу належить капітал, сформований на принципах поверненості, строковості, платності (банківські кредити, облігаційні позики, лізинг, податковий кредит, кредиторська заборгованість, тощо). Визначено переваги та недоліки використання власного та позикового капіталу, а також проведено порівняння вибору джерел фінансування підприємств в Україні та за кордоном.

Для забезпечення своєї діяльності підприємства формують власний і позиковий капітал. Фінансовою основою підприємства є його власний капітал, формування якого підпорядковане двом основним цілям: формування за рахунок власного капіталу необхідного обсягу основних засобів; формування за рахунок власного капіталу частини оборотних активів (власний оборотний капітал, що дорівнює: оборотний капітал - позиковий капітал). Позиковий капітал формується на основі строковості, поверненості, платності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КРЕБО ІНТЕРНЕСНЛ»

1.1. Аналіз фінансово-майнового стану ТОВ «Кребо Інтернешнл»

У сучасний період відбувається розвиток ринкового середовища, що викликає значні соціально-економічні трансформації. ТОВ «Кребо Інтернешнл» займається реалізацією пального. Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства на основі фінансової звітності за 2020–2022 роки (дод. А, Б, В).

Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. наведено на рис. 2.1. Проведені розрахунки показали, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом досліджуваних періодів відбувалося підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності, що підтверджується зростанням чистого прибутку протягом 2020-2021 та 2021-2022 рр. відповідно на 3286 та 4830 тис. грн. або на 614.2 та 126.4 %. В цілому ж чистий прибуток підприємства у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. зріс на 8116 тис. грн. або на 1517 %.

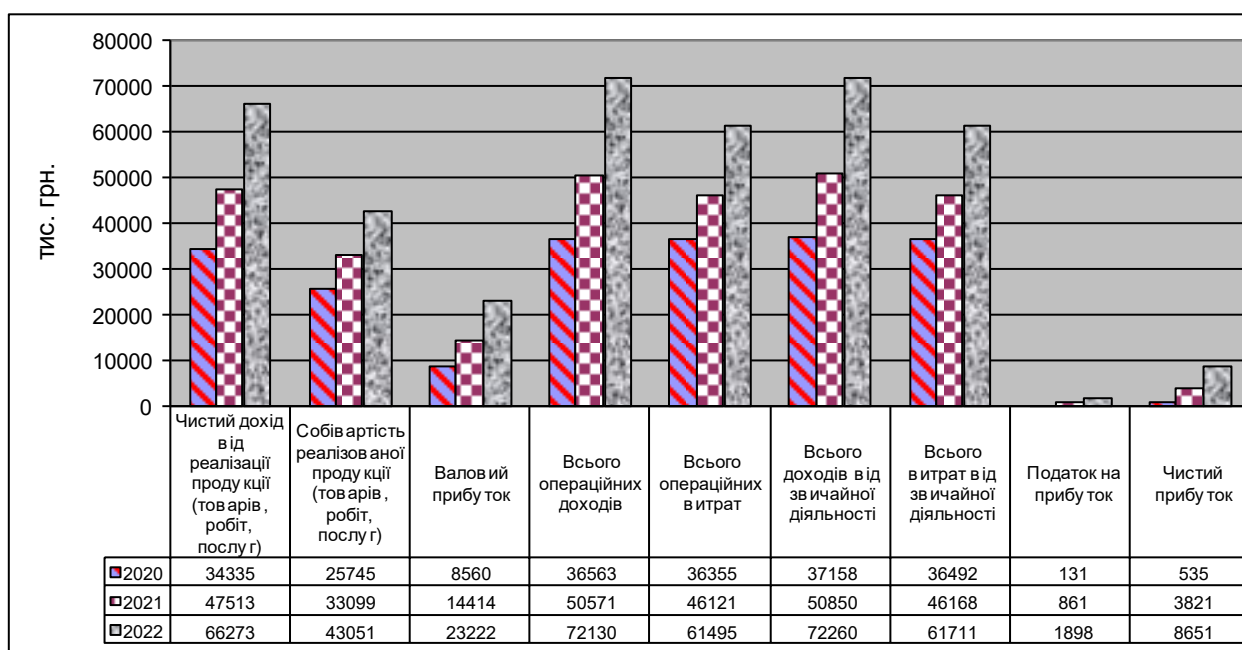

Рис. 2.1. Фінансові результати ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

Підвищення прибутковості діяльності підприємства, зокрема протягом 2021-2022 рр., відбулося в основному за рахунок перевищення абсолютного та відносного приростів сукупних операційних доходів над операційними витратами як 21559 тис. грн. або 42.6 % проти 15374 тис. грн. або 33.3 %, що безпосередньо призвело до зростання операційного прибутку ТОВ «Кребо Інтернешнл» на 6185 тис. грн. або на 2039.4 %. Позитивним є і співвідношення темпів приросту чистого доходу від реалізації над собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) як 38.4 та 39.5 % проти 28.6 та 30.1 %, що викликало збільшення валового прибутку на 5854 та 8808 тис. грн. або на 68.4 та 61.1 % відповідно протягом 2020-2021 та 2021-2022 рр. (дод. Г).

Прибутковість підприємства виступає абсолютною характеристикою ефективності фінансово-господарської діяльності, а до відносних належать показники рентабельності. Розглянемо динаміку рентабельності на основі витратного та доходного підходів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

**Динаміка показників рентабельності по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за
2020-2022 рр., %**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
Витратний підхід							
1.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за валовим прибутком	33,2	43,5	53,9	10,3	10,4	20,7
2.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за операційним прибутком	0,8	13,4	24,7	12,6	11,3	23,9
3.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за чистим прибутком	2,1	11,5	20,1	9,5	8,6	18,0
4.	Рентабельність операційної діяльності	0,6	9,6	17,3	9,1	7,6	16,7
5.	Рентабельність всієї (звичайної) діяльності	1,5	8,1	13,6	6,7	5,5	12,1
Доходний підхід							
1.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за валовим прибутком	24,9	30,3	35,0	5,4	4,7	10,1
2.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за операційним прибутком	0,6	9,4	16,0	8,8	6,7	15,4
3.	Рентабельність реалізованої продукції, товарів за чистим прибутком	1,6	8,0	13,1	6,5	5,0	11,5
4.	Рентабельність операційної діяльності	0,6	8,8	14,7	8,2	5,9	14,2
5.	Рентабельність всієї (звичайної) діяльності	1,4	7,5	12,0	6,1	4,5	10,5

При цьому будемо виходити з одного з принципів бухгалтерського обліку, а саме відповідності доходів і витрат. Дані табл. 2.1 показують, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. відбувалося постійне підвищення ефективності реалізації продукції та товарів, операційної та всієї звичайної діяльності, що підтверджується збільшенням значень всіх показників рентабельності. Чистий прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства, у у.т. ТОВ «Кребо Інтернешнл» після сплати податку на прибуток підлягає розподілу та споживанню (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

**Розподіл та споживання чистого прибутку ТОВ «Кребо Інтернешнл»
за 2020-2022 рр.**

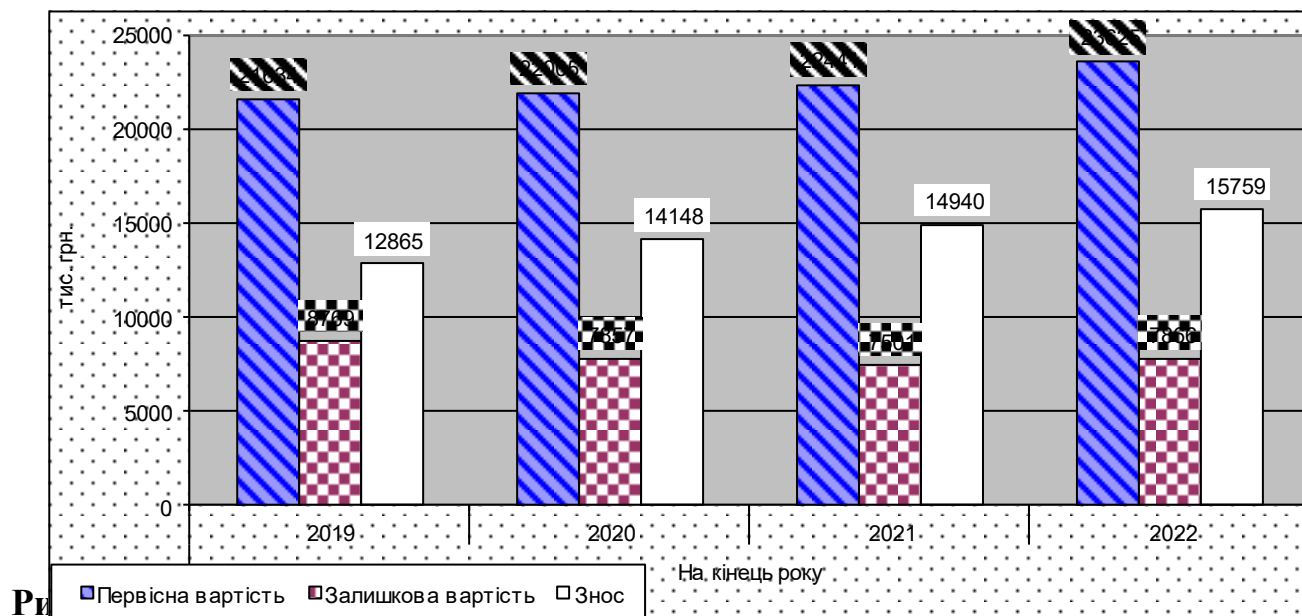
№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Темп приросту, %		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Чистий прибуток, тис. грн.	535	3821	8651	3286	4830	8116	614,2	126,4	1517,0
2.	Реінвестований прибуток, тис. грн.	-	3319	6740	3319	3421	6740	-	103,1	-
2.1	Нерозподілений прибуток, тис. грн.	-	3319	6740	3319	3421	6740	-	103,1	-
3.	Спожитий прибуток, тис. грн.	535	421	1911	-114	1490	1376	-21,3	353,9	257,2
3.1	Виплата доходів власникам, тис. грн.	535	421	1911	-114	1490	1376	-21,3	353,9	257,2
4.	Приріст власного капіталу, тис. грн.	-307	3319	6740	3626	3421	7047	-1181,1	103,1	-2295,4
5.	Коефіцієнт реінвестування	-	0,869	0,779	0,869	-0,090	0,779	-	-10,4	-
6.	Коефіцієнт виплати доходів власникам	1,000	0,110	0,221	-0,890	0,111	-0,779	-89,0	100,9	-77,9
7.	Коефіцієнт стійкості економічного зростання	-	1,000	1,000	1,000	-	1,000	-	-	-

Проведені дослідження показали, обсяг реінвестованого (капіталізованого) чистого прибутку ТОВ «Кребо Інтернешнл» становив 3319 та 6740 тис. грн. відповідно у 2021-2022 рр., що склало 86.9 та 77.9 % від одержаного підприємством чистого прибутку у зазначених періодах.

Спожита частка чистого прибутку (виплата доходів власникам) склала 100, 11 та 22.1 % від кінцевого фінансового результату – чистого прибутку, а її

абсолютний розмір склав 535, 421 та 1911 тис. грн. відповідно у 2020-2022 рр.

Функціонування будь-якого підприємства, особливо виробничого, неможливе без основних засобів. Виділяють різні види їх вартості, зокрема первісну та залишкову, які характеризують технічний стан матеріально-технічної бази. Аналіз технічного стану основних засобів ТОВ «Кребо Інтернешнл» на основі абсолютних та відносних показників наведений на рис. 2.2. (дод. Д., Е, Ж).

по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

По ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом досліджуваних періодів (рис. 2.5 та табл. В 7) спостерігається постійне збільшення первісної вартості основних засобів, а саме на 371, 436 та 1184 тис. грн. або на 1.7, 2 та 5.3 % відповідно у 2020-2022 р. Додатній приріст вартості основних засобів, зокрема у 2022 р. був викликаний в основному збільшенням вартості машин і обладнання, транспортних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів на 529, 563 та 103 тис. грн. або на 10.4, 10.5 та 86.6 %. При цьому по підприємству відбулося незначне зменшення вартості інструментів, приладів та інвентарю (меблів) на 11 тис. грн. або на 2.4 %.

Що стосується залишкової вартості основних засобів ТОВ «Кребо Інтернешнл», то вона зменшилася по всім групам протягом 2020-2021 рр. відповідно на 912 та 356 тис. грн. або на 10.4 та 4.5 %.

В цілому ж первісна вартість основних засобів на кінець 2022 р. в

порівнянні з початком 2020 р. зросла на 1991 тис. грн. або на 9.2 %, а залишкова зменшилася на 903 тис. грн. або на 10.3 %.

Коефіцієнтний аналіз технічного стану основних засобів (табл. 2.3) показав, що рівень їх зношеності становив 59.5, 64.3, 66.6 та 66.7 % відповідно на кінець 2019-2022 рр., тобто протягом досліджуваних періодів спостерігається постійне зростання їх зношеності. На 100 % зношені малоцінні необоротні активи, оскільки підприємство використовує метод 100 % списання їх вартості при відпуску в експлуатацію. По всім іншим групам необоротних активів (основних засобів та нематеріальних активів) для нарахування зносу (амортизації) застосовує прямолінійний метод.

Таблиця 2.3.

**Коефіцієнтний аналіз руху основних засобів по ТОВ «Кребо
Інтернешнл» за 2020-2022 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,018	0,032	0,061	0,014	0,029	0,043
2.	Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,001	0,013	0,011	0,012	-0,002	0,010
3.	Коефіцієнт приросту основних засобів	0,017	0,019	0,050	0,002	0,031	0,033

Значний рівень зносу спостерігається також по групам «Машини і обладнання» - 71.1, 77.6, 80.1, 77.3 % та «Інструменти, прилад, інвентар (меблі)» - 77.3, 83.5, 90.5, 96.1 % на кінець 2019-2022 рр.

В цілому ж рівень зносу майже по всіх групах основних засобів у досліджуваних періодах перевищує 54 %.

На зміну вартості основних засобів, крім нарахування зносу (залишкова вартість), впливає їх рух – надходження та вибуття. Аналіз руху основних засобів по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. наведено в табл. 2.3. Дані показали, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом аналізованих періодів відбувалося постійне зростання вартості основних засобів, які надійшли та введені в експлуатацію, а саме на 330 та 715 тис. грн. або на 84.8 та 99.4 % відповідно за 2020-2021 та 2021-2022 рр. В загальному ж обсяг введених в експлуатацію основних засобів становив 389, 719 та 1434 тис. грн. відповідно у досліджуваних

періодах.

Найбільше зростання вартості основних засобів, які надійшли на ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2021-2022 рр. спостерігається по групах «Машини та обладнання», «Транспортні засоби» та «Малоцінні необоротні матеріальні активи» - на 374, 273 та 68 тис. грн. або на 172.4, 58.5 та 194.3 % відповідно.

Що стосується вартості основних засобів, які вибули з підприємства з різних причин, то вона склала 18, 283 та 250 тис. грн. відповідно у досліджуваних періодах, тобто у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. відбулося її зростання на 232 тис. грн. або на 1288.9 %, у т.ч. машин і обладнання та транспортних засобів, а також інструментів, приладів та інвентарю (меблів) відповідно на 46, 177 та 9 тис. грн.

Розглядаючи структуру вибуття основних засобів по ТОВ «Кребо Інтернешнл», зазначимо, що найбільша питома вага, а саме груп «Машини та обладнання» - 88.89 % та «Транспортні засоби» - 87.99 та 70.80 %, спостерігається у 2020-2022 рр. відповідно.

Надходження основних засобів, нематеріальних активів тощо відбувається в процесі здійснення інвестиційної діяльності, а саме капітального інвестування. Аналіз динаміки капітальних інвестицій в розрізі груп необоротних активів та джерел фінансування по ТОВ «Кребо Інтернешнл» наведено в табл. 2.4.

Обсяг капітального інвестування по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. постійно зростав та становив 389, 722 та 1456 тис. грн., у т.ч. на відновлення основних засобів – 389, 719 та 1331 тис. грн. Протягом 2021-2022 рр. витрати на придбання нематеріальних активів (переважно програмне забезпечення) зросли на 19 тис. грн. або на 633.3 %, а інших необоротних нематеріальних активів на 103 тис. грн.

Таким чином, капітальні інвестиції на придбання основних засобів, у загальному обсязі інвестованого капіталу в відповідні об'єкти необоротних активів, по ТОВ «Кребо Інтернешнл» склали 100, 99.59 та 91.41 % відповідно у 2020-2022 рр.

Таблиця 2.4

**Склад, динаміка капітальних інвестицій та джерел їх фінансування по
ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.**

Тис. грн.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Відносний приріст (темп приросту), %		
		2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2022/2020	2021/2020	2022/2021	2022/2020
1. Капітальні інвестиції										
1.1	Придбання основних засобів	389	719	1331	330	612	942	84,8	85,1	242,2
1.2	Придбання інших необоротних матеріальних активів	-	-	103	-	103	103	-	-	-
1.3	Придбання нематеріальних активів	-	3	22	3	19	22	-	633,3	-
1.4	Всього капітальних інвестицій	389	722	1456	333	734	1067	85,6	101,7	274,3
2. Джерела фінансування капітальних інвестицій										
2.1	Власні джерела	389	722	1456	333	734	1067	85,6	101,7	274,3
2.1.1	Амортизаційні відрахування	389	722	1056	333	334	667	85,6	46,3	171,5
2.1.2	Чистий прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2	Позикові джерела	-	-	400	-	400	400	-	-	-
2.2.1	Короткострокові кредити банків	-	-	400	-	400	400	-	-	-
2.3	Всього джерел фінансування	389	722	1456	333	734	1067	85,6	101,7	274,3

Розглядаючи джерела фінансуванні капітального інвестування, то у 2020-2021 рр. вони на 100 % склалися з амортизації необоротних активів, а саме основних засобів та нематеріальних активів. У 2022 р. для придбання основних засобів було частково залучено короткострокові кредити банків у розмірі 400 тис. грн. або 27.47 % від загального обсягу.

2.2. Аналіз структури та динаміки капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл»

Одним з напрямків зміцнення фінансового стану та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, є розробка налагодженої системи формування та використання капіталу в умовах постійних змін ринкового середовища. При цьому важливим аспектом і передумовою прийняття управлінських рішень у сфері формування та використання капіталу виступає аналіз динаміки його обсягів та структури.

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу (пасивів) ТОВ «Кребо

Інтернешнл» за 2020-2022 рр. наведено в табл. В 10.

Дані дод. 3 показують, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2022 р. збільшення капіталу на 7166 тис. грн. або на 21.4 % відбулося в основному за рахунок збільшення:

- власного капіталу, а саме нерозподіленого прибутку внаслідок часткової капіталізації чистого прибутку (див. табл. 2.3), на 6740 тис. грн. або на 21.6 %;
- залученого (позикового) капіталу, який представлений на ТОВ «Кребо Інтернешнл» лише поточними зобов'язаннями та забезпеченнями, на 426 тис. грн. або на 18.7 %, у т.ч. за рахунок збільшення залишків поточної кредиторської заборгованості на 465 тис. грн. або на 35.6 % (за товари, роботи, послуги та за розрахунками з бюджетом на 229 та 88 тис. грн. або на 61.4 та 27.5 % відповідно).

У 2020 р. по підприємству відбулося зменшення загального обсягу джерел формування майна на 495 тис. грн. або на 1.6 %. Це відбулося в основному за рахунок зменшення залишків нерозподіленого прибутку (виплата доходів власниками), поточної кредиторської заборгованості та поточних забезпечень відповідно на 307, 295 та 264 тис. грн. або на 1.2, 27.3 та 100 % відповідно. При цьому залишки заборгованості за короткостроковими кредитами банків зросли на 379 тис. грн. або на 114.5 %.

В загальному ж обсяг капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» на кінець 2022 р. в порівнянні з початком 2020 р. збільшився на 10571 тис. грн. 35.2 %, у т.ч. власного капіталу та монетарних зобов'язань відповідно на 9752 та 819 тис. грн. або на 34.6 та 43.5 %.

Незважаючи на відсутність у 2020-2022 рр. інших операційних витрат за статтею «Визначні штрафи, пеня, неустойки» (див. табл. В 1) керівництву ТОВ «Кребо Інтернешнл», а саме працівникам відділу обліку, фінансів та статистики здійснювати постійний моніторинг причин виникнення, своєчасності, повноти нарахування та сплати кредиторської заборгованості, що дозволить і в подальшому уникати зменшення обсягів операційного прибутку підприємства.

Часткове зменшення зареєстрованого капіталу протягом досліджуваних

періодів обумовлене викупом акції власної емісії підприємством (частки власників, оскільки ТОВ «Кребо Інтернешнл» до червня 2010 р. було закритим акціонерним товариством – відповідно до нової редакції Закону України «Про акціонерні товариства» тодішні відкриті та закриті акціонерні товариства повинні були реорганізуватися у публічні або приватні або у товариство з додатковою відповідальністю або ліквідуватися) [39].

Наявність резервного капіталу у обсязі 485 тис. грн. Також обумовлена колишньою організаційно-правовою структурою досліджуваного підприємства (формування резервного капіталу є обов'язковим для акціонерних товариств).

Вертикальний аналіз джерел формування господарських засобів ТОВ «Кребо Інтернешнл» (дод. 3) показав, що підприємство в значній мірі є незалежним від позикового капіталу (зобов'язань та забезпечень), оскільки частка власного капіталу у загальному обсязі пасивів складала 93.73, 94.27, 93.2 та 93.35 % відповідно на кінець 2019-2022 рр.

Зазначимо, що протягом досліджуваних періодів по ТОВ «Кребо Інтернешнл» відсутні значні структурні зрушення у складі капіталу підприємства, тобто коливання питомої ваги складових власного та позикового капіталу протягом 2020-2022 рр. не перевищує 1.3 %.

Надалі проведемо більш детальний аналіз структури власного та позикового (зобов'язань) капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. Найбільшу питому вагу у власному капіталі ТОВ «Кребо Інтернешнл» займає нерозподілений прибуток попередніх періодів – 93.05, 92.97, 93.72 та 94.84 % відповідно на кінець 2019-2022 рр. (табл. 2.5).

Постійний приріст частки нерозподіленого прибутку протягом 2021-2022 рр. пов'язаний із значними обсягами реінвестування чистого прибутку у зазначених періодах, проте як у 2020 р. чистий прибуток був повністю використаний на виплату доходів власникам. Таким чином, незначні коливання у складі та структурі власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» обумовлені лише приростом нерозподіленого прибутку та вилученого капіталу протягом 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5

**Структура власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» у 2020-2022
рр., %**

№ з/п	Показники	На кінець року				Абсолютний приріст			
		2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2022/ 2020
1.	Зареєстрований капітал (за вирахуванням суми вилученого капіталу)	5,23	5,29	4,72	3,89	0,06	-0,56	-0,84	-1,34
2.	Резервний капітал	1,72	1,74	1,55	1,28	0,02	-0,19	-0,28	-0,44
3.	Нерозподілений прибуток	93,05	92,97	93,72	94,84	-0,08	0,75	1,12	1,79
4.	Власний капітал	100,00	100,00	100,00	100,00	X	X	X	X

Поряд із чистим прибутком джерелом формування власних внутрішніх фінансових ресурсів, а також фінансуванням капітальних інвестицій, виступають амортизаційні відрахування.

Аналіз динаміки амортизації, як складової частини операційних витрат ТОВ «Кребо Інтернешнл», наведено в табл. 2.6. Зазначимо, що об'єктами нарахування амортизації на досліджуваному підприємстві виступають основні засоби, нематеріальні активи та інші необоротні матеріальні активи.

Таблиця 2.6

**Горизонтальний аналіз елементів операційних витрат ТОВ «Кребо
Інтернешнл» за 2020-2022 рр.**

Тис. грн.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст			Відносний приріст (темперістосту), %		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Матеріальні витрати	21643	26468	32199	4825	5731	10556	22,3	21,7	48,8
2.	Витрати на оплату праці	7741	10743	15750	3002	5007	8009	38,8	46,6	103,5
3.	Відрахування на соціальні заходи	1680	2286	3453	606	1167	1773	36,1	51,0	105,5
4.	Амортизація	1310	1065	1078	-245	13	-232	-18,7	1,2	-17,7
4.1	Основних засобів	1300	1054	1066	-246	12	-234	-18,9	1,1	-18,0
4.2	Нематеріальних активів	10	11	12	1	1	2	10,0	9,1	20,0
5.	Інші операційні витрати	2776	3251	3113	475	-138	337	17,1	-4,2	12,1
6.	Разом	35150	43813	55593	8663	11780	20443	24,6	26,9	58,2

Дані табл. 2.6 показують, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2021 рр. відбулося зменшення, а у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. навпаки зростання, обсягів амортизаційних відрахувань на 245 та 13 тис. грн. або на 18.7 та 1.2 % відповідно. Частка амортизації у загальному обсязі операційних витрат підприємства складає 3.73, 2.43 та 1.94 %, у т.ч. основних засобів – 3.7, 2.41 та 1.92 % відповідно у 2020-2022 рр. В цілому ж загальний обсяг операційних витрат по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. збільшився на 20443 тис. грн. або на 58.2 %.

Результати вертикального аналізу позикового капіталу (табл. 2.7) показали, що найбільшу питому вагу у його загальному обсязі займає поточна кредиторська заборгованість – 32.38 та 22.27 % відповідно на кінець 2019 та 2022 рр. та короткострокові кредити банків – 41.86 та 26.61 % на кінець 2020-2021 рр. відповідно. Серед найбільших структурних зрушень у складі позикового капіталу, які відбулися саме протягом 2021 р., відзначимо збільшення питомої ваги заборгованості із заробітної плат на 10.93 % та зменшення часток залишків короткострокових кредитів банків й поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи й послуги на 15.25 та 10.33 % відповідно.

Таблиця 2.7

**Структура позикового капіталу (зобов'язань та забезпечень) ТОВ
«Кребо Інтернешнл» у 2020-2022 рр., %**

№ з/п	Показники	На кінець року				Абсолютний приріст			
		2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2022/ 2020
1.	Короткострокові кредити банків	17,57	41,86	26,61	22,20	24,29	-15,25	-4,42	4,63
2.	Поточна кредиторська заборгованість за	57,43	46,40	57,31	65,48	-11,03	10,91	8,17	8,05
2.1	Товари, роботи, послуги	32,38	26,71	16,38	22,27	-5,67	-10,33	5,89	-10,11
2.2	Розрахунками з бюджетом	7,96	8,49	14,05	15,09	0,53	5,56	1,04	7,13
2.2.1	З податку на прибуток	-	0,88	4,39	4,14	0,88	3,51	-0,25	4,14
2.3	Розрахунками зі страхування	3,24	1,24	5,58	6,14	-2,00	4,34	0,56	2,90
2.4	Розрахунками з оплати праці	11,52	9,67	20,60	20,72	-1,85	10,93	0,12	9,20
2.5	За одержаними авансами	2,02	0,24	0,44	0,30	-1,78	0,20	-0,14	-1,72
2.6	За розрахунками з учасниками	0,32	0,06	0,26	0,96	-0,26	0,20	0,70	0,64
3.	Поточні забезпечення	14,01	-	6,63	3,66	-14,01	6,63	-2,97	-10,35
4.	Інші поточні зобов'язання	10,99	11,73	9,44	8,66	0,75	-2,29	-0,79	-2,33
5.	Всього зобов'язань	100,00	100,00	100,00	100,00	X	X	X	X

Співвідношення окремих груп активів та власного капіталу характеризує платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства.

Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості на основі коефіцієнтного аналізу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. наведена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Коефіцієнтний аналіз платоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

№ з/п	Показники	На кінець року				Абсолютний приріст			
		2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2022/ 2020
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,376	2,218	2,496	5,030	0,842	0,278	2,534	3,654
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,513	2,843	4,256	6,356	0,330	1,413	2,100	3,843
3.	Коефіцієнт поточної ліквідності	11,090	12,571	11,236	11,977	1,481	-1,335	0,741	0,887
4.	Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	1,969	1,346	3,070	2,023	-0,623	1,724	-1,047	0,054

ТОВ «Кребо Інтернешнл» знаходиться у відмінному фінансовому стані в розрізі ліквідності та фінансової стійкості, оскільки значення всіх коефіцієнтів є значно більшими за їх оптимальні значення. Крім цього, по підприємству протягом 2020-2022 рр. відбувалося постійне зростання значень всіх коефіцієнтів ліквідності. Значення коефіцієнту автономії показують, що питома вага власного капіталу у валюті балансу складає 93.7, 94.3, 93.2 та 93.3 % відповідно на кінець 2019-2022 рр.

Перевищення коефіцієнту забезпечення запасів власним оборотним капіталом одиниці свідчить, як вже було зазначено раніше, що підприємство має абсолютну фінансову стійкість у досліджуваних періодах.

Таким чином, досліджуване підприємство має значний запас фінансової стійкості та платоспроможності, що дозволяє йому, у разі потреби, наприклад розширення виробничих потужностей, залучати позикові фінансові ресурси.

2.3. Аналіз ефективності використання капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл»

Проведемо аналіз ефективності використання капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. на основі показників рентабельності та оборотності (ділової активності), наголошуючи на те, що капітал є джерелом авансування (формування) майна в цілому та відповідних груп активів зокрема (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка показників рентабельності капіталу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Рентабельність капіталу	1,8	12,1	23,3	10,3	11,2	21,6
2.	Рентабельність основного капіталу	6,1	47,3	107,1	41,2	59,8	101,0
3.	Рентабельність оборотного капіталу за чистим прибутком	2,5	16,3	29,9	13,8	13,6	27,3
4.	Рентабельність оборотного капіталу за операційним прибутком	1,0	19,0	36,7	18,0	17,7	35,7
5.	Рентабельність власного капіталу	1,9	12,9	25,0	11,0	12,1	23,1
6.	Рентабельність позикового капіталу	31,5	167,8	320,1	136,3	152,2	288,5

Проведені розрахунки (табл. 2.9) показали, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. відбувалося постійне підвищення ефективності використання капіталу як в цілому, так і в розрізі складових груп. Зокрема протягом 2021-2022 рр. рентабельність капіталу, основного, оборотного (за чистим та операційним прибутками) та власного капіталу зросла на 11.2, 59.8, 13.6, 17.7 та 12.1 % відповідно.

В системі використанні методу максимізації рентабельності доцільним є використання факторного аналізу рентабельності на основі моделі Дюпона, або її модифікацій. Головним показником ефективності діяльності підприємства в цій моделі є рівень прибутковості власного капіталу (див. формулу 2.1).

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{ЧДР} * \frac{ЧДР}{A(K)} * \frac{A(K)}{BK} = P_{реал} * K_{об} * K_{фз}, \quad (2.1)$$

де P_{BK} – рентабельність власного капіталу, %;

$ЧП$ – чистий прибуток, тис. грн.;

$ЧДР$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.;

$A(K)$ – активи (капітал) підприємства, тис. грн.;

BK – власний капітал, тис. грн.;

P_{real} – рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), %;

$K_{об}$ – ресурсовіддача, кількість оборотів;

$K_{фз}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2021-2022 рр. з використанням методу ланцюгових підстановок наведений в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2021-2022 рр.

№ з/п	Показники	Роки		Скореговані (умовні) показники		Відхилення			
		2021	2022	1	2	Всього	У т.ч. за рахунок		
							Рентабельності реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Ресурсовіддачі	Коефіцієнту Фінанс.ї залежн.
1.	Рентабельність реалізованої продукції, %	8,0	13,1	13,1	13,1	5,1	X	X	X
2.	Ресурсовіддача, обороти	1,507	1,782	1,507	1,782	0,275	X	X	X
3.	Коефіцієнт фінансової залежності	1,067	1,072	1,067	1,067	0,005	X	X	X
4.	Рентабельність власного капіталу, %	12,9	25,0	21,1	24,9	12,1	8,2	3,8	0,1

Проведений факторний аналіз (табл. 2.10) показав, що зростання рентабельності власного капіталу на 12.1 % у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. відбулося за рахунок збільшення рентабельності реалізованої продукції на 5.1 %, ресурсовіддачі на 0.275 обороти та коефіцієнту фінансової залежності на 0.005 пункти – рентабельність власного капіталу збільшилася на 8.2, 3.8 та 0.1 %

відповідно.

Важливим аспектом при проведенні аналізу використання капіталу є розрахунок та оцінка показників оборотності капіталу в цілому та окремих його груп, оскільки ці показники відображають, наскільки швидко кошти, авансовані в активи та оборотні активи, перетворюються у реальні грошові ресурси. Дані показники характеризують ділову активність підприємства. Оцінка ділової активності ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. наведена в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

**Динаміка показників, які характеризують ділову активність ТОВ
«Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.**

№ з/п	Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення			Темп приросту, %		
					2021/2020	2022/2021	2022/2020	2021/2020	2022/2021	2022/2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Коефіцієнти оборотності, кількість оборотів										
1.1	Ресурсовіддача (коефіцієнт оборотності капіталу (активів))	1,151	1,507	1,782	0,356	0,275	0,631	30,9	18,7	55,3
1.2	Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, авансованого у поточні активи	1,627	2,026	2,287	0,399	0,261	0,660	24,5	12,9	40,6
1.3	Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, авансованого у запаси	1,576	2,044	2,770	0,467	0,726	1,193	29,6	35,5	75,7
1.4	Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, авансованого у поточну дебіторську заборгованість	21,533	18,761	17,472	-2,772	-1,289	-4,061	-12,9	-6,9	-18,9
1.5	Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості	27,549	31,643	28,001	4,094	-3,643	0,451	14,9	-11,5	1,6
1.6	Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	1,111	2,912	4,717	1,801	1,805	3,606	162,1	62,0	324,6
3. Тривалість (період) обороту, дні										
2.1	Тривалість (період) обороту оборотного капіталу, авансованого у поточні активи	221,3	177,7	157,4	-43,6	-20,3	-63,9	-19,7	-11,4	-28,9
2.2	Тривалість (період) обороту оборотного капіталу, авансованого у запаси	228,4	176,1	130,0	-52,2	-46,2	-98,4	-22,9	-26,2	-43,1
2.3	Період погашення дебіторської заборгованості	16,7	19,2	20,6	2,5	1,4	3,9	14,8	7,4	23,2
2.4	Період погашення кредиторської заборгованості	13,1	11,4	12,9	-1,7	1,5	-0,2	-12,9	13,0	-1,6
2.5	Період операційного циклу	245,1	195,3	150,6	-49,8	-44,7	-94,5	-20,3	-22,9	-38,6
2.6	Період фінансового циклу	232,0	184,0	137,7	-48,0	-46,2	-94,3	-20,7	-25,1	-40,6

Аналізуючи дані табл. 2.11, можна стверджувати, що по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом досліджуваних періодів відбувалося покращення ділової активності, а отже і використання капіталу підприємства. Це підтверджується збільшенням ресурсовіддачі та прискоренням оборотності оборотного капіталу авансованого у поточні активи та у запаси, зокрема протягом 2021-2022 рр. на 0.275, 0.261 та 0.726 обороти або на 18.7, 12.9 та 35.5 % відповідно. Крім цього, по підприємству протягом 2020-2022 рр. відбувалося постійне зменшення періодів операційного та фінансового циклів, що також акцентує увагу на підвищенні його ділової активності.

Фінансові результати, активи, власний та позиковий капітал, а також розраховані на їх основі показники платоспроможності (ліквідності), фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності тощо є вихідним моментом оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання.

В світовій практиці застосовуються різноманітні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, зокрема CAMPARI, CAMELS, PARSER, Five Cs of credit, MEMO RISK, 4 FC, KOPF тощо.

В Україні застосовується методика інтегральної оцінки кредитоспроможності позичальника, яка наведена у «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затвердженому постановою Правління Національного банку України від 30.06.2019 р. № 351 [2].

Оцінка кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» на основі вітчизняної методики у 2020-2022 рр. наведена в дод. И. При цьому відзначимо, що Z-модель оцінки кредитоспроможності досліджуваного підприємства підпадає під групу «Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F» з розміром підприємства велике-середнє.

Проведені розрахунки показали, що клас кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. характеризується як перший, тобто з найвищим рівнем кредитної довіри.

Сучасні підприємства використовують для фінансування своєї діяльності як власні, так і позичені кошти. Визначення оптимальної структури капіталу є одним з найважливіших фінансових завдань будь-якого підприємства. Цю оптимальну структуру капіталу можна визначити при використанні ефекту фінансового важеля. Цей ефект залежить від багатьох факторів, зокрема і від галузевого та полягає у прості рентабельності власного капіталу, який досягається за рахунок використання позикових джерел фінансування.

Визначення ефекту фінансового важеля (левериджа) по ТОВ «Кребо Інтернешнл» у 2020-2022 рр. наведено на рис. 2.3.

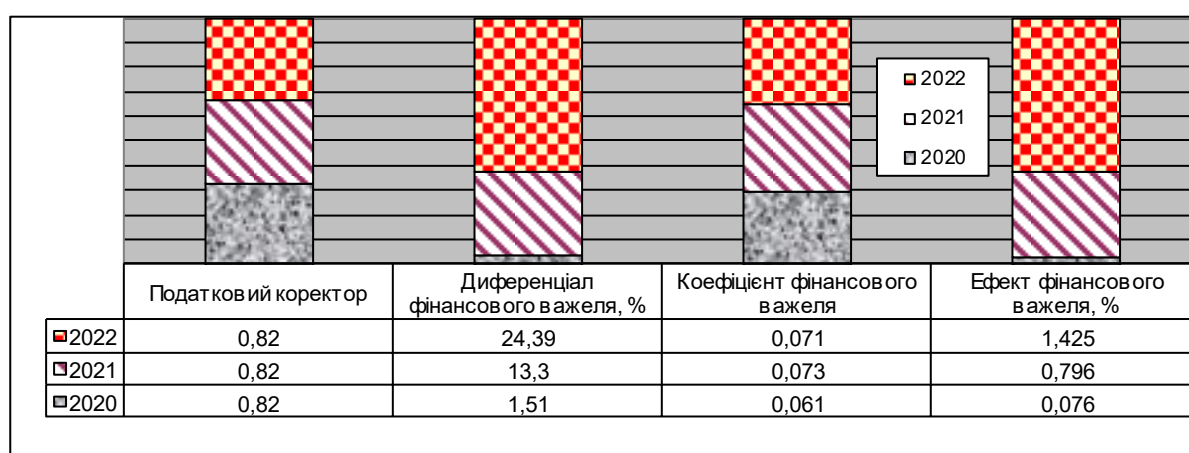

Рис. 2.3. Динаміка ефекту фінансового важеля та його складових по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

Дані рис. 2.11 та табл. В 18 показують, що ефект фінансового важеля ТОВ «Кребо Інтернешнл» характеризується мізерними значеннями, хоча і зростав протягом 2020-2022 рр., що пов'язане із незначними обсягами, насамперед кредитних ресурсів, які залучало для фінансування своєї діяльності підприємство. Аналізуючи показники диференціалу та коефіцієнту фінансового важеля, можна стверджувати, що підприємство, в разі потреби, наприклад нарощування виробничих потужностей для виготовлення фільтрувальних патронів, може залучити додаткові кредити банків. Поряд із зростанням рентабельності підприємства за рахунок освоєння нових ринків збуту, це дозволить отримати додатковий додатний ефект від використання позикового капіталу.

Звичайно додаткове залучення власного або позикового капіталу, крім зміни фінансової стійкості та платоспроможності, повинно враховувати і їх

вартість окремо, а також разом на основі середньозваженої вартості зокрема (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

**Розрахунок середньозваженої вартості капіталу (WACC) ТОВ «Кребо
Інтернешнл» у 2020-2022 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Чистий прибуток, тис. грн.	535	3821	8651	3286	4830	8116
2.	Середні залишки власного капіталу, тис. грн.	28032	29538	34567	1506	5030	6535
3.	Норма прибутку на власний капітал (рентабельність), %	1,91	12,94	25,03	11,03	12,09	23,12
4.	Питома вага власного капіталу у валюті балансу, %	94,27	93,20	93,35	-1,07	0,15	-0,92
5.	Питома вага позикового капіталу у валюті балансу всього, % у т.ч.	5,73	6,80	6,65	1,07	-0,15	0,92
5.1	Короткострокових кредитів банків	2,40	1,81	1,48	-0,59	-0,33	-0,92
5.2	Кредиторської заборгованості та інших поточних зобов'язань	3,33	4,99	5,17	1,66	0,18	1,84
6.	Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	-	-	-
7.	Фінансові витрати на сплату % по кредитах банків, тис. грн.	13	38	119	25	81	106
8.	Визнані пені, штрафи неустойки	-	-	-	-	-	-
9.	Вартість короткострокових кредитів банків, %	1,83	6,27	19,83	4,44	13,56	18,00
10.	Вартість кредиторської заборгованості та інших поточних зобов'язань, %	-	-	-	-	-	-
11.	Середньозважена вартість капіталу (WACC), %	1,84	12,15	23,60	10,31	11,45	21,76

Із проведених розрахунків (табл. 2.14) видно, що середньозважена вартість капіталу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. постійно зростала. Насамперед це пов'язане із збільшення норми прибутку на власний капітал (рентабельності) при високій та практично незмінній його частки у пасивах підприємства. Крім цього, це обумовлено зростанням вартості кредитних ресурсів, а саме збільшенням обслуговуванням короткострокових позик банків.

Оскільки середньозважена вартість капіталу є однією із складових, а отже фактором впливу, визначення економічної доданої вартості, то, на завершення проаналізуємо динаміку цього своєрідного індикатора якості управління по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Розрахунок та динаміка економічної доданої вартості (EVA) ТОВ
«Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютний приріст		
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Прибуток від звичайної діяльності до сплати податку на прибуток та % по кредитах	679	4720	10668	4041	5948	9989
2.	Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	-	-	-
3.	Податковий коректор, коефіцієнт	0,82	0,82	0,82	-	-	-
4.	Середньозважена вартість капіталу, %	1,84	12,15	23,60	10,31	11,45	21,76
5.	Інвестований капітал, тис. грн.	389	722	1456	333	734	1067
6.	Економічна додана вартість, тис. грн.	485	3783	8404	3298	4621	7919

Постійне збільшення економічної доданої вартості по ТОВ «Кребо Інтернешнл», а саме протягом 2020-2021 та 2021-2022 рр. на 3298 та 4621 тис. грн. або на 680 та 122.1 % свідчить про зростання реальної величини економічного прибутку. Але з іншого боку це може бути причиною недостатньою величиною інвестованого капіталу, зокрема в оновлення основних засобів, нематеріальних активів тощо.

Проведений аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» є основою для складання бізнес-плану, прогнозування, розробки різноманітних політик та стратегій підприємства.

Висновки до розділу 2

В ході аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» визначено, що підприємство має високий рівень ліквідності, платоспроможності, та рентабельності, а оборотність дебіторської заборгованості значно перевищує оборотність кредиторської. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності по ТОВ «Кребо Інтернешнл» показав підвищення її ефективності, що підтверджується зростанням її прибутковості та рентабельності, збільшення обсягів виробництва та розширення ринків збуту.

Аналіз структури капіталу показав переважання власного капіталу (93,3-94,3%), який в свою чергу сформований майже повністю за рахунок нерозподіленого прибутку (93–94,8%).

Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості на основі коефіцієнтного аналізу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. демонструє, що ТОВ «Кребо Інтернешнл» знаходиться у відмінному фінансовому стані в розрізі ліквідності та фінансової стійкості, оскільки значення всіх коефіцієнтів є значно більшими за їх оптимальні значення. Даний факт характеризує тип фінансової стійкості підприємства у досліджуваних періодах як «абсолютна фінансова стійкість», тобто наявний власний оборотні капітал повністю покриває матеріальні оборотні активи (запаси) на кінець 2019-2022 рр.

Аналіз ефективності використання капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. на основі показників рентабельності та оборотності (ділової активності), свідчить про постійне підвищення ефективності використання капіталу як в цілому, так і в розрізі складових груп.

Інтегральна оцінка кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» свідчить, що клас кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. характеризується як перший, тобто з найвищим рівнем кредитної довіри.

Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності по ТОВ «Кребо Інтернешнл» показав підвищення її ефективності, що підтверджується зростанням її прибутковості та рентабельності, збільшення обсягів виробництва та розширення ринків збуту. Це обумовлює перегляду виробничої стратегії та збільшення обсягів капітального інвестування в оновлення, насамперед, активної частини основних засобів, як за рахунок власних фінансових ресурсів, а при їх недостатності, залучених (позикових).

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КРЕБО ІНТЕРНЕСНЛ»

3.1. Пропозиції щодо підвищення ефективності виробничої стратегії підприємства

Досягнення оптимальної структури капіталу визначальним чином обумовлюється ефективністю виробничої стратегії ТОВ «Кребо Інтернешнл». Проведемо SWOT-аналіз сильних сторін і загроз для підприємства, виділяючи зовнішні та внутрішні чинники. Одним із найбільш поширених і визнаних методів оцінки зовнішнього середовища є SWOT-аналіз, тобто аналіз сильних (Strength) і слабких (Weakness) сторін, а також наявних шансів (Opportunities) і ризиків (Threats) [22].

Основна ідея SWOT-аналізу в тому, що розробка стратегії базується на основних факторах, які впливають на діяльність підприємства та групуються у два розділи: зовнішні та внутрішні; позитивні й негативні.

Серед факторів зовнішнього середовища необхідно виокремити сприятливі можливості та загрози для підприємства. Фактори внутрішнього середовища, в свою чергу, включають сильні та слабкі сторони підприємства. При цьому ці сторони є не абсолютними, а відносними в порівнянні з конкурентами.

Матриця SWOT-аналізу (табл. 3.1) вказує на перевищення сильних сторін над слабкими ($17 > 11$), однак загроз у зовнішньому середовищі більше, ніж можливостей ($8 < 12$). Така ситуація передбачає розробку стратегії ТОВ «Кребо Інтернешнл», зорієнтовану на використання сильних сторін для знешкодження зовнішніх загроз (стратегія «Максі-Міні»).

За цими даними можна зробити наступні висновки:

- 1) по-перше, потенціал внутрішнього середовища значно переважає його слабкі сторони;

Таблиця 3.1

Матриця SWOT-аналізу ТОВ «Кребо Інтернешнл»

Внутрішні фактори		Зовнішнє середовище	
Сильні сторони (Strengths)		Можливості (Opportunities)	
Зміст фактора	рейтинг важливості впливу	Зміст фактора	рейтинг важливості впливу
Відсутність продукції-аналогів у конкурентів	+++	Збільшення обсягів виробництва продукції завдяки підвищенню попиту на пальне у зоні бойових дій	+++
Відмінна ділова репутація підприємства та його керівництва	+++		
Відмінний фінансовий стан в розрізі фінансової стійкості та платоспроможності	++		
Умови постачання продукції власного виробництва	++	Вигідне географічне положення	++
Надання дилерам товарного кредиту та знижок	++	Залучення кредитних ресурсів для розширення бізнесу та сегменту ринку завдяки відмінній фінансовій стійкості	+
Відомість продукції на місцевому та внутрішньому ринку	++		
Відповідність продукції вітчизняним та зарубіжним стандартам, включаючи екологічні вимоги (ISO 9001, ISO 14001)	++	Розширення сегменту ринку завдяки обмеженнями в логістиці, обумовленими війною в Україні	++
Наявність дослідно-експериментальної та дослідно-виробничої дільниці, які оснащені сучасним обладнанням і акредитовані по УКРСЕПРО	+		
Всього	17	Всього	8
Слабкі сторони (Weakness)		Загрози (Threats)	
Висока залежність від сировинного ресурсу	---	Постійна загроза від російської агресії	-----
Зростання транспортних витрат в зв'язку з недосконаленням логістичного управління	--	Втрата ринків АР Крим та територій на яких відбуваються воєнні дії	--
Відсутність диверсифікації матеріального забезпечення виробництва окремих видів продукції	--	Коливання курсів валют	-
Рівень зношеності та часткове моральне старіння обладнання	----	Недосконалість податкового законодавства	-
		Низька платоспроможність населення та сезонні коливання попиту	-
		Тимчасове обмеження експорту продукції у зв'язку з війною	--
Всього	11	Всього	12

Джерело: розроблено автором самостійно.

2) по-друге, щодо ряду загроз зовнішнього середовища (які майже всі виникли починаючи з 2014 року, а особливо загострилися у 2022 році у зв'язку з військовою агресією росії) – діяльність підприємства значною мірою залежить від позиції органів державної влади.

Діяльність ТОВ «Кребо Інтернешнл» головним чином залежить від діяльності Кременчуцького нафтопереробного заводу (НПЗ). Проектна потужність Кременчуцького НПЗ для переробки сировини становить 18,6

мільйонів тонн щорічно, при цьому його номінальна потужність складає близько 7,3 мільйонів тонн на рік. Сировиною для заводу є нафта і газовий конденсат від компанії Укрнафта, а також нафта, яка імпортується морським шляхом з Казахстану, Азербайджану та інших країн.

За даними Державної податкової служби (ДПС), споживання нафти склало 3088 тисяч тонн, включаючи імпорту нафту в кількості 1013 тисяч тонн. Таким чином, номінальна завантаженість потужностей заводу складає менше ніж третина, і тільки повне їх використання дозволить задовольнити внутрішній попит на нафтопродукти.

Тому головною можливістю для ТОВ «Кребо інтернешнл» є диверсифікація постачальників, головним чином іноземних.

Поєднання можливих варіантів стратегії утримання зі стратегіями диверсифікації та мінімізації витрат для ТОВ «Кребо Інтернешнл» в системі визначення виробничих перспектив наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Варіанти та напрямки поєднання господарських стратегій ТОВ
«Кребо Інтернешнл»**

Стратегія	Захисту ринку	Підтримки фінансово-господарського потенціалу	Модифікації Фінансово-господарської діяльності
Диверсифікації	Поступова горизонтальна диверсифікація	Вертикальна диверсифікація	Горизонтальна та вертикальна диверсифікація
Мінімізації витрат	Скорочення витрат завдяки частковій заміні господарських витрат менш ресурсномісткими аналогами	Скорочення загальногосподарських витрат на витрат на утримання виробничих приміщень	Скорочення загальногосподарських витрат та витрат на обслуговування діяльності за рахунок використання нових технологій та придбання продукції зарубіжного виробництва

Джерело: розроблено автором самостійно

Таким чином, в сучасних умовах господарювання можливості для підприємства переважають над загрозами. Отже, для підприємства склалася доволі сприятлива ситуація для розширення обсягів діяльності. Це значно спрощує завдання формування оптимальної структури капіталу, що має

формуватися за одночасного розвитку підприємства і покращення показників його фінансово-господарської діяльності.

Вважаємо, що застосування стратегії диверсифікації ТОВ «Кребо Інтернешнл» доцільне, оскільки справджуються наступні умови (результати PEST та SWOT аналізів):

1. Галузевий ринок ненасичений продукцією, попит підвищується.
2. Діяльність підприємства забезпечує надходження фінансових ресурсів, обсяги яких перевищують поточні потреби і можуть бути використані для розширення діяльності.

Коефіцієнтний аналіз технічного стану основних засобів (див. табл. 2.4) показав, що рівень їх зношеності становив 59.5, 64.3, 66.6 та 66.7 % відповідно на кінець 2019-2022 рр., тобто протягом досліджуваних періодів спостерігається постійне зростання їх зношеності. Як свідчить проведений аналіз, рівень зносу по групам «Машини і обладнання» на кінець 2019-2022 рр. становив відповідно 71.1, 77.6, 80.1, 77.3 %, а, отже, рівень придатності – 28.9, 22.4, 19.9 та 22.7%. (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Показники технічного стану машин та обладнання на ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр.

Отже, для розширення обсягів реалізації ТОВ «Кребо Інтернешнл» у майбутньому першочерговою стратегією для підприємства має стати оновлення обладнання загалом та, насамперед, обладнання для фільтрування та очищення рідин чи газів.

3.2. Вибір джерел фінансування інвестиційної діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл»

Головна передумова розвитку виробничої діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» – оновлення основних засобів (що аргументовано в п. 3.1). Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості на основі коефіцієнтного аналізу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» свідчить, що досліджуване підприємство має значний запас фінансової стійкості та платоспроможності. Значення коефіцієнту автономії показують, що питома вага власного капіталу у валюті балансу складає 93.7, 94.3, 93.2 та 93.3 % відповідно на кінець 2019-2022 рр.

Зазначене свідчить про можливість для розширення виробничих потужностей залучати позикові фінансові ресурси без порушення оптимальної структури капіталу і фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Під час визначення джерел фінансування інвестиційної діяльності з позицій оптимальної структури капіталу виникає дилема "незалежності" і "прибутковості", яка потребує вибору компромісу між ризиком та дохідністю і ґрунтується на постулаті, що:

- зростання частки позикового капіталу підвищує фінансовий ризик;
- вище значення частки позикового капіталу забезпечує зростання доходності на власний капітал, підвищує рентабельність власного капіталу підприємства і величину прибутку.

Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування. Потрібно врахувати, що фінансування за рахунок власного капіталу не приводить до виникнення зобов'язань, а за рахунок позикового капіталу спричинює фінансові зобов'язання підприємства. Водночас треба мати на увазі, що за всі зовнішні фінансові ресурси підприємства потрібно платити відсотки.

Здійснимо планування виручки і витрат при здійсненні цього плану заходів щодо виробничого розвитку ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр. Ключовим показником у плануванні є планова виручка від реалізації продукції, а усі інші

планові показники розраховуються, виходячи з темпів зростання обсягів реалізації продукції. Передбачимо 2 сценарії зростання виручки від реалізації продукції:

1. Перший – песимістичний: зростання на 20% щорічно;
2. Другий – оптимістичний: зростання на 30% щорічно.

Аналогічно плануємо показники собівартості продукції, інших операційних витрат та інших доходів – зростання на 20 і 30%.

Оскільки серед планових заходів присутня активізація рекламної кампанії для залучення нових покупців продукції, а також пошук нових каналів збуту, то збутові витрати істотно зростатимуть – на 25% перші 2 роки, та на 20% в останній рік. Адміністративні витрати є відносно сталими, однак вважатимемо, що вони будуть зростати на 10% щорічно. Аналогічне стає зростання прогнозуємо щодо інших витрат. Щодо фінансових витрат, то тут застосуємо такий підхід: вважатимемо, що фінансові витрати (окрім процентів за користування кредитом) зростатимуть щорічно на 10%, та збільшуємо отриману суму на 840 тис. грн. (річна сума процентів за користування кредитом, розрахована на основі кредитної ставки UKRSIBBANK (клієнтом якого є ТОВ «Кребо Інтернешнл») для придбання нового обладнання: 5600тис. грн. * 15%).

На основі проведених розрахунків складемо прогнозні плани прибутку ТОВ «Кребо Інтернешнл» на прогнозний період 2023-2025 рр. за песимістичним (П) та оптимістичним (О) сценаріями (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

План фінансових результатів ТОВ «Кребо Інтернешнл» на 2023 – 2025 рр.

тис. грн.

Показник	2023 р.		2024 р.		2025 р.	
	П	О	П	О	П	О
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції	79528	86155	95433	112001	114520	145602
Собівартість реалізованої продукції	51661	55966	61993	72756	74392	94583
Валовий: прибуток	27867	30189	33440	39245	40128	51019
Інші операційні доходи	7028	7614	8434	9898	10121	12868
Адміністративні витрати	9962	9962	10958	10958	12054	12054

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5	6	7
Витрати на збут	4531	4531	5664	5664	6797	6797
Інші операційні витрати	6916	7492	8299	9739	9958	12661
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	13486	15818	16953	22782	21440	32375
Дохід від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	971	971	984	984	998	998
Інші витрати	107	107	117	117	129	129
Інші доходи	143	143	157	157	173	173
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	12551	14883	16009	21838	20486	31421
Витрати з податку на прибуток	2259	2679	2882	3931	3687	5656
Чистий фінансовий результат: прибуток	10292	12204	13127	17907	16799	25765

Проаналізуємо фінансові результати підприємства відповідно до цих планів (табл. 3.4, рис. 3.2).

Таблиця 3.4

Планові фінансові результати ТОВ «Кребо Інтернешнл» за песимістичним (П) та оптимістичним (О) сценаріями в 2023-2025 рр.

Показник	Значення, тис. грн.					Темп приросту, %			
	2022*	Сценарій	2023	2024	2025	до попер. року			2025/ 2022
						2023	2024	2025	
Прибуток від операц. діяльності	10635	П	13486	16953	21440	26,8	25,7	26,5	101,6
	10635	О	15818	22782	32375	48,7	44,0	42,1	204,4
Чистий прибуток	8651	П	10292	13127	16799	19,1	27,4	28,0	94,2
	8651	О	12204	17907	25765	41,2	46,6	43,9	197,8

*2022 р. – фактичне значення.

Як можна побачити з наведених даних, за песимістичним сценарієм операційний прибуток зростатиме на 25,7–26,8% щорічно, чистий прибуток зростатиме на 19,1–28,0%. При цьому за прогнозами у 2025 році операційний прибуток підприємства за песимістичним сценарієм перевищуватиме показник 2022 р. на 101,6%, а чистий прибуток збільшиться на 94,2% .

За оптимістичним сценарієм операційний прибуток зростатиме на 42,1–48,7% щорічно, чистий прибуток – на 41,2–46,6%. При цьому за прогнозами у 2025 році операційний прибуток підприємства за оптимістичним сценарієм

перевищуватиме показник 2022 р. на 204,4%, а чистий прибуток збільшиться на 197,8%.

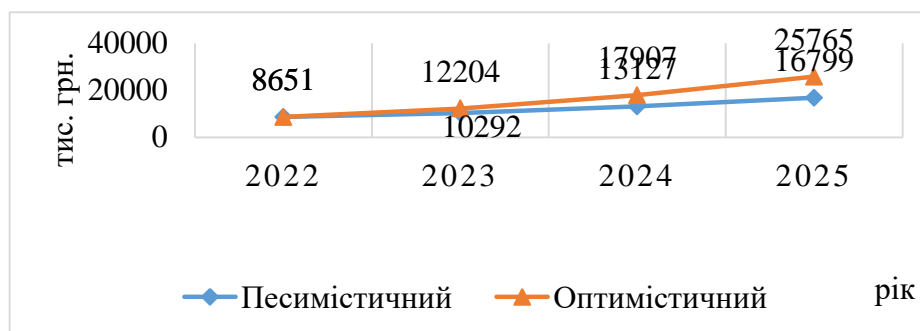

Рис. 3.2. Плановий чистий прибуток ТОВ «Кребо Інтернешнл» за різними сценаріями в 2023-2025 рр.

У досліджуваному періоді за умови відсутності довгострокового позикового капіталу найнижчий відсоток перерозподілу чистого прибутку на користь власників ТОВ «Кребо Інтернешнл» становив 11% у 2021 році. Враховуючи необхідність залучення довгострокових кредитів на заплановані заходи з диверсифікації діяльності, вважаємо, що плановий обсяг виплат власникам упродовж прогнозованого періоду не повинен перевищувати зазначену величину – 11% чистого прибутку підприємства. Отже, 89% чистого прибутку – реінвестований капітал.

У таблиці 3.5 подано плановий кошторис розподілу прибутку підприємства на основі двох сценаріїв.

Таблиця 3.5

Плановий кошторис розподілу прибутку ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр.

Показник	Значення, тис. грн.					Темп приросту, %			
	2022*	Сценарій	2023	2024	2025	до попер. року			2025/ 2022
						2023	2024	2025	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	10549	П	12551	16009	20486	19,08	27,4	28,0	94,3
		О	14883	21838	31421	41,20	46,6	43,9	197,9
Податок на прибуток	1898	П	2259	2882	3687	19,18	27,4	28,0	94,2
		О	2679	3931	5656	41,25	46,6	43,9	198,0

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий фінансовий результат: прибуток	8651	П	10292	13127	16799	19,1	27,4	28,0	94,2
		О	12204	17907	25765	41,2	46,6	43,9	197,8
Виплата доходів власникам (11% ЧП)	1911	П	1132	1444	1848	18,9	27,6	28,0	94,1
		О	1342	1970	2834	41,0	46,8	43,9	197,7
Реінвестування прибутку (89% ЧП)	6740	П	9160	11683	14951	19,0	27,5	28,0	94,2
		О	10862	15937	22931	61,2	46,7	43,9	340,2

*2022 р. – фактичне значення.

Таким чином, більша частина чистого прибутку (89%) буде реінвестована, і ця сума зростатиме в абсолютному вимірі за всіма сценаріями.

Розрахуємо заплановані обсяги власного капіталу з урахуванням реінвестованого прибутку в 2023-2025 рр. (табл. 3.6, рис. 3.3).

Таблиця 3.6

Плановий обсяг власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр.

Показник	Значення, тис. грн.				Зміна, % до поперед. Року			Зміна 2022 р. до 2022 р.
	Сценарій	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Власний капітал	П	47097	58780	73731	24,1	24,8	25,4	94,4
	О	48799	64736	87667	28,6	32,7	35,4	131,1

Власний капітал 2022 р. – 37937 тис. грн.

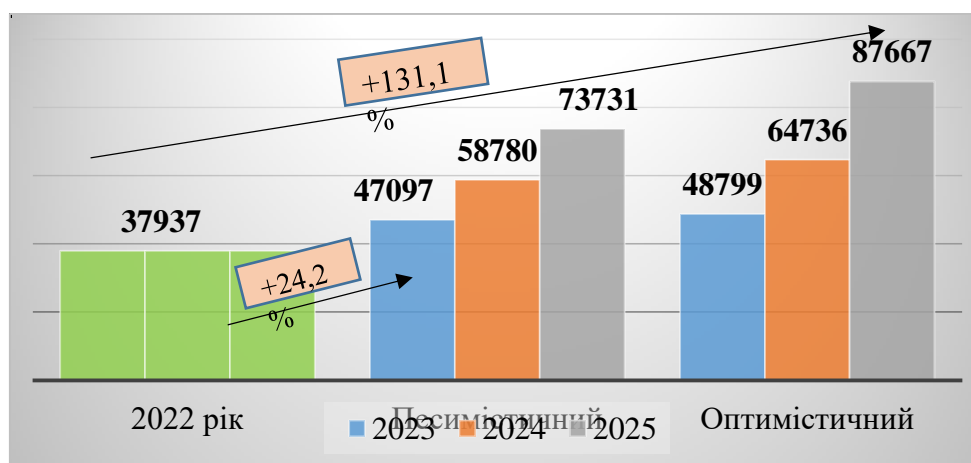

Рис. 3.3. Динаміка планового обсягу власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр.

Отже, не зважаючи на проведені заходи з диверсифікації виробництва, що обумовлять зростання операційних та фінансових витрат, власний капітал ТОВ «Кребо Інтернешнл» зростатиме щорічно при будь-якому сценарії, наприклад, навіть при песимістичному сценарії на 24,2% у 2023 році у порівнянні з показником 2022 року та на 131,1% при оптимістичному сценарії у 2025 році відносно показника 2022 року.

У цьому контексті виникає потреба залучення додаткових інвестиційних ресурсів. Отже, визначимо планові обсяги позикового капіталу, виходячи з песимістичного та оптимістичного сценаріїв.

Відштовхуючись від рівня придатності машин і обладнання на кінець 2022 р. (0,227) та їх залишкової вартості (1275 тис. грн.), оцінимо необхідну суму оновлення машин і обладнання у розмірі близько 5600 тис. грн. ($1275 \text{ тис. грн.} / 0,227 = 5617 \text{ тис. грн.}$). Зазначена сума планується отримати у вигляді довгострокових кредитних ресурсів.

Суму короткострокового позикового капіталу плануємо збільшувати на 10% як при песимістичному, так і при оптимістичному сценарії. Вважаємо, що більшого відсотка планувати не потрібно, оскільки домінуюча частина чистого прибутку (89%) буде реінвестована.

Результати проведених розрахунків планових показників структури капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр. подано в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Планові показники структури капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2023-2025 рр.

Показник	2022	Сценарій	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
1. Власний капітал, тис. грн.	37937	П	47097	58780	73731
		О	48799	64736	87667
2. Позиковий капітал, тис. грн.	2703	П	8573	8871	9198
		О	6858	7097	7358
2.1. Поточні зобов'язання і забезпечення	2703	П	2973	3271	3598
		О	1258	1497	1758
2.2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	П	5600	5600	5600
		О	5600	5600	5600
3. Сума капіталу, тис. грн.	40640	П	55670	67651	82929

Продовження таблиці 3.7

1	2	3	4	5	6
		О	55657	71833	95025
4. Частка власного капіталу (рівень платоспроможності (автономії)), %	93,3	П	84,6	86,9	88,9
		О	87,7	90,1	92,3
5. Частка позикового капіталу, %	6,7	П	15,4	13,1	11,1
		О	12,3	9,9	7,7
6. Рівень фінансування (р.2/ р.1 * 100), %	7,1	П	18,2	15,1	12,5
		О	14,1	11,0	8,4

Отже, за існуючих сценаріїв структура капіталу залишається оптимальною як при песимістичному, так і при оптимістичному сценарії (рис. 3.4).

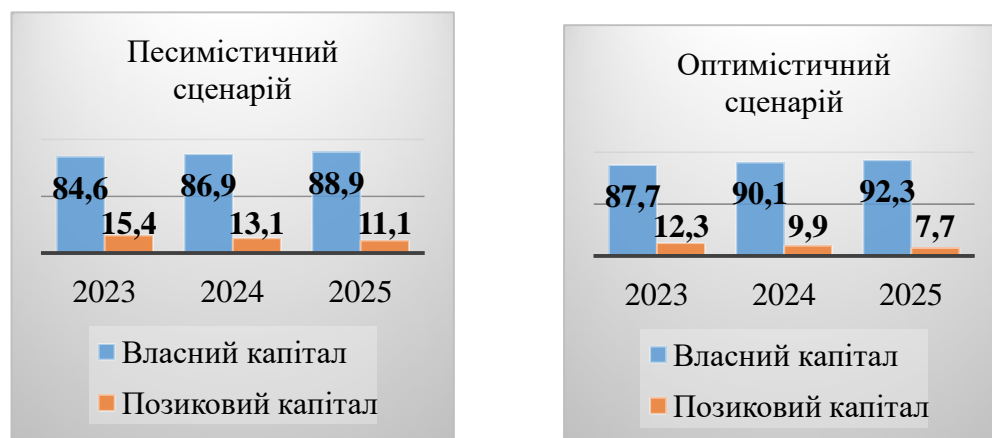

Рис. 3.4. Структура капіталу при різних сценаріях планування виробничої та інвестиційної діяльності, %

При запланованій стратегії протягом 2023–2025 років рівень платоспроможності перевищував нормативне значення (0,5), крім того динамічно упродовж усього періоду зростав: при песимістичному сценарії від 84,6% до 88,9%, при оптимістичному – від 87,7% до 92,3%. Рівень фінансування підприємства відповідно має тенденцію до зменшення (при песимістичному сценарії від 84,6% до 88,9%, при оптимістичному – від 18,2% до 12,5%; при оптимістичному – від 14,1 до 8,4%), що є позитивною тенденцією і свідчить про довгострокове збільшення платоспроможності підприємства. Отже, фінансова незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів є достатньою, оскільки домінуючу частину діяльності підприємство фінансує за рахунок власних коштів.

Проаналізуємо доцільність обраної стратегії вибору джерел фінансування, ґрунтуючись на ключових показниках результативності (KPI, Key Performance Indicators), а саме визначивши прогностні показники рентабельності власного капіталу (ROE), вартості позикового капіталу, середньозваженої вартості капіталу (WACC), економічної доданої вартості (EVA), ефекту фінансового левериджу (ЕФЛ) (табл. 3.8).

Таблиця 3.8.

Прогностні показники результативності запропонованої стратегії вибору джерел фінансування ТОВ «Кребо Інтернешнл» на 2023–2025 рр.

№	Показник	Сценарій	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1.	Рентабельність власного капіталу (ROE), %	П	24,2	24,8	25,4
		О	28,1	31,5	33,8
2.	Вартість позикового капіталу, %	П	9,3	9,1	8,9
		О	11,6	11,4	11,1
3.	Середньозважена вартість капіталу (WACC), %	П	21,7	22,5	23,5
		О	25,9	29,3	31,9
4.	Інвестований капітал, тис. грн.	П	14760	11683	14951
		О	16462	15937	22931
5.	Плата за капітал (р.10*р.12/100), тис. грн.	П	3203	2629	3513
		О	4264	4670	7315
6.	Чистий операційний прибуток після виплати податків (NOPAT), тис. грн.	П	11088	13934	17617
		О	13000	18714	26584
7.	Чистий прибуток до сплати податків та відсотків (ЕВІТ), тис. грн.	П	13522	16993	21484
		О	15854	22822	32419
8.	Економічна додана вартість (EVA), тис. грн.	П	7885	11305	14104
		О	8736	14044	19269
9.	Економічна рентабельність, %	П	21,4	21,4	22,3
		О	25,3	28,1	30,9
10.	Ефект фінансового левериджу	П	2,5	2,0	1,8
		О	2,2	2,0	1,7

Проаналізуємо зміну окремих (ключових) прогнозованих показників (2023–2025 рр.) в динаміці з фактичними показниками (2020–2022 рр.), обчисленими в розділі 2 дослідження.

Як демонструють показники, наведені на рис. 3.6, завдяки обраній стратегії формування капіталу, не зважаючи на залучення довгострокових банківських кредитів, показники рентабельності власного капіталу незначно знизяться за песимістичним сценарієм у 2023 р. (на 0,8%) та в 2024 р. (на 0,2%) у порівнянні з

показником 2022 р. В подальшому при песимістичному сценарію та у всіх роках оптимістичного сценарію прогнозні показники рентабельності власного капіталу перевищуватимуть фактичні показники діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» .

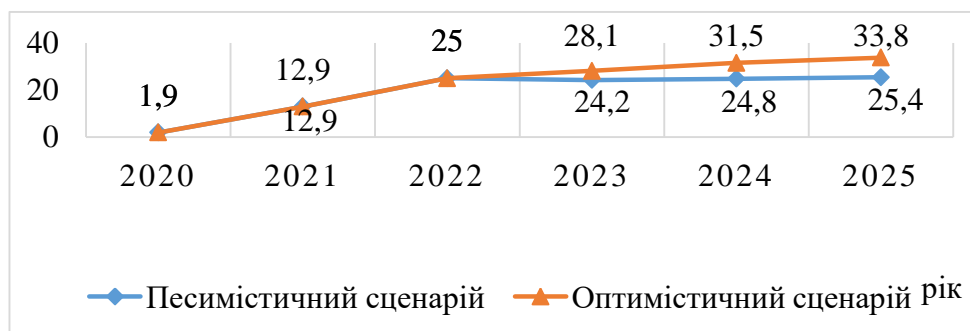

Рис. 3.5. Фактичні та прогнозні показники рентабельності власного капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» у 2020-2025 рр., %

Щодо показників середньозваженої вартості капіталу (WACC) по ТОВ «Кребо Інтернешнл» , то за песимістичним сценарієм вони знижуються на 1,9% – 0,1% у 2025 р. у порівнянні з показником 2022 р., причому прослідковується позитивна динаміка. Щодо оптимістичного сценарію прогнозні показники середньозваженої вартості капіталу перевищуватимуть фактичні показники діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» впродовж усього прогнозованого періоду (рис. 3.6).

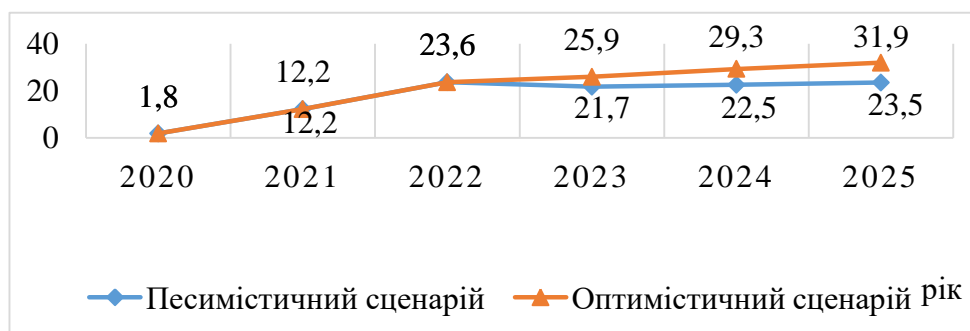

Рис. 3.6. Фактичні та прогнозні показники середньозваженої вартості капіталу (WACC) ТОВ «Кребо Інтернешнл» у 2020-2025 рр., %

Незважаючи на залучення довгострокових банківських ресурсів, показник ефекту фінансового левериджу і надалі є невисоким та має динаміку до

зменшення (2,5–1,8% при песимістичному сценарії та 2,2–1,7% при оптимістичному сценарії). Низьке значення фінансового важеля свідчить про можливість ТОВ «Кребо Інтернешнл» у випадку необхідності взяти на себе додаткові боргові зобов'язання, тобто демонструє можливість пом'якшення впливу високого ділового ризику на динаміку показників діяльності підприємства за рахунок додаткового залучення кредитних ресурсів без погіршення статусу фінансової стійкості підприємства (рис. 3.7).

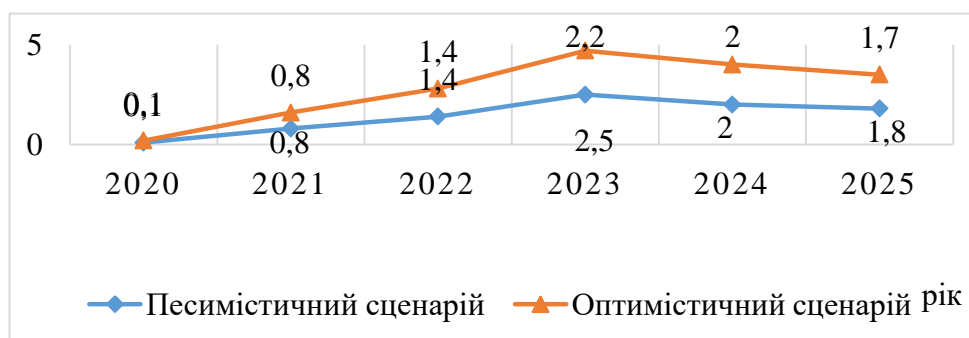

Рис. 3.7. Фактичні та прогнозовані показники ефекту фінансового левериджу ТОВ «Кребо Інтернешнл» у 2020-2025 рр., %

Показник економічної доданої вартості (EVA) є оцінкою річного прибутку бізнесу, представляє залишковий прибуток, що залишається після вирахування вартості всього капіталу (у тому числі власного), тоді як бухгалтерський прибуток визначається без вирахування вартості власного капіталу. За проведеними прогнозними розрахунками ТОВ «Кребо Інтернешнл» постійно (окрім 2020 р.) нарощує економічну додану вартість, і у результаті обраної стратегії у 2022 р. у порівнянні з показником 2022 р. за песимістичним сценарієм EVA збільшиться на 67,8% (14,1 млн. грн. проти 8,4 млн. грн.), а за оптимістичним сценарієм – на 129,3% (19,3 млн. грн. проти 8,4 млн. грн.) (рис. 3.8).

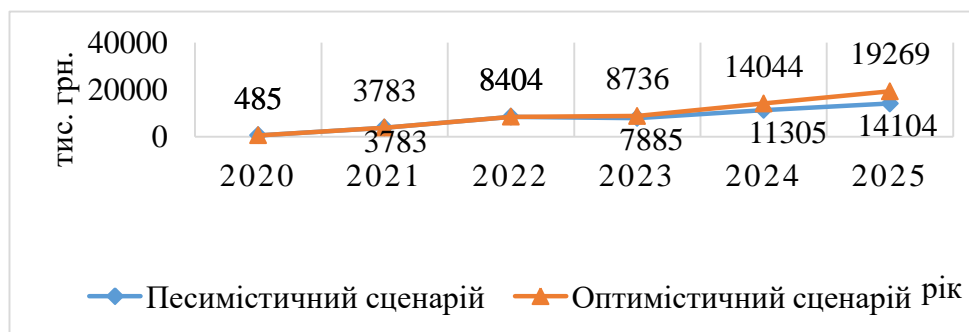

Рис. 3.8. Фактичні та прогнозні показники економічної доданої вартості (EVA) ТОВ «Кребо Інтернешнл» в 2020-2025 рр.

Отже, за кожним із запропонованих варіантів оптимізації структури капіталу в контексті необхідності залучення додаткових інвестиційних ресурсів по ТОВ «Кребо Інтернешнл» ключові показники результативності обраної стратегії свідчать про її ефективність.

Висновки до розділу 3

Проведений аналіз здійснюваних підприємством найбільш оптимальних джерел подальшого інвестування дає можливість зробити висновок, що основним джерелом фінансування інвестиційної діяльності має бути реінвестування прибутку від діяльності; другим важливим джерелом є амортизаційні відрахування, за рахунок яких можливе оновлення основних засобів та нематеріальних активів.

Запропоновано інвестиційну стратегію, спрямовану на оновлення основних засобів. Здійснено комплексний аналіз запропонованої стратегії фінансування за двома сценаріями (песимістичним та оптимістичним), що демонструє її доцільність через покращення в 2025 р. у порівнянні з 2022 р. таких показників, як: рентабельність власного капіталу (на 0,4 та 8,8% за песимістичним та оптимістичним сценарієм); середньозважена вартість капіталу (8,3% за оптимістичним сценарієм); економічна додана вартість (за

песимістичним сценарієм EVA збільшиться на 67,8%, за оптимістичним сценарієм – на 129,3%).

Проведене дослідження дозволило сформулювати ряд рекомендацій щодо формування власного та позикового капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл», які конкретизують та доповнюють запропоновану стратегію фінансування.

Отже, підприємству можна надати такі пропозиції з удосконалення управління формуванням власного капіталу:

1) Забезпечити зростання власного капіталу за рахунок нарощення обсягів реалізації не менше 20% та нарощення нерозподіленого прибутку (реінвестування чистого прибутку);

2) Здійснювати політику проведення виплат власникам підприємства в розмірі, що не перевищує 11% чистого прибутку, що дозволить реінвестувати 89% чистого прибутку;

3) Запровадити систему моніторингу власного капіталу підприємства, тобто постійного аналізу (розрахунку та аналізу фінансових коефіцієнтів) з метою виявлення резервів підвищення ефективності використання власного капіталу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження теоретичних та прикладних аспектів джерел фінансування підприємств та оптимізації структури капіталу зроблено ряд висновків та узагальнень, основні з яких полягають у наступному:

1. На основі налізу різних визначень та характеристик запропоновано комплексне визначення капіталу підприємства, що охоплює його ключові аспекти: капітал підприємства – це сукупність активів (грошових, матеріальних, нематеріальних), залучених з різних джерел (власний, позиковий капітал) як інвестиційний ресурс у виробничу і невиробничу діяльність з метою отримання прибутку та/або максимізації ринкової вартості активів підприємства.

2. Серед великої кількості розглянутих класифікацій капіталу ключовою для теми роботи визначена класифікація за титулом власності на власний капітал та позиковий. До власного капіталу належать зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, та нерозподілений прибуток, що формуються як із зовнішніх (внески засновників, цільове фінансування, безповоротна фінансова допомога), так і з внутрішніх джерел (тезаврований прибуток, дооцінка майна, амортизація). До позикового капіталу належить капітал, сформований на принципах поверненості, строковості, платності (банківські кредити, облігаційні позики, лізинг, податковий кредит, кредиторська заборгованість, тощо). Визначено переваги та недоліки використання власного та позикового капіталу, а також проведено порівняння вибору джерел фінансування підприємств в Україні та за кордоном.

3. В ході аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Кребо Інтернешнл» визначено, що підприємство має високий рівень ліквідності, платоспроможності, та рентабельності, а оборотність дебіторської заборгованості значно перевищує оборотність кредиторської. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності по ТОВ «Кребо Інтернешнл» показав підвищення її ефективності, що підтверджується зростанням її прибутковості та

рентабельності, збільшення обсягів збуту, що обумовлено воєнними діями та підвищенні попиту в пальному для військових потреб.

4. Аналіз структури капіталу показав переважання власного капіталу (93,3-94,3%), який в свою чергу сформований майже повністю за рахунок нерозподіленого прибутку (93–94,8%). Результати вертикального аналізу позикового капіталу показали, що найбільшу питому вагу у його загальному обсязі займає поточна кредиторська заборгованість – 32.38 та 22.27 % відповідно на кінець 2019 та 2022 рр. та короткострокові кредити банків – 41.86 та 26.61 % на кінець 2020-2021 рр. відповідно.

5. Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості на основі коефіцієнтного аналізу по ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. демонструє, що ТОВ «Кребо Інтернешнл» знаходиться у відмінному фінансовому стані в розрізі ліквідності та фінансової стійкості, оскільки значення всіх коефіцієнтів є значно більшими за їх оптимальні значення.

6. Аналіз ефективності використання капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл» за 2020-2022 рр. на основі показників рентабельності та оборотності (ділової активності), свідчить про постійне підвищення ефективності використання капіталу як в цілому, так і в розрізі складових груп.

7. Інтегральна оцінка кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» свідчить, що клас кредитоспроможності ТОВ «Кребо Інтернешнл» протягом 2020-2022 рр. характеризується як перший, тобто з найвищим рівнем кредитної довіри.

8. Виділено основні напрямки фінансово-господарського розвитку ТОВ «Кребо Інтернешнл», а саме диверсифікація постачальників пального, головним чином за рахунок іноземних суб'єктів.

9. В результаті проведеного аналізу встановлено: рівень зносу по групам «Машини і обладнання» на кінець 2019-2022 рр. становив відповідно 71.1, 77.6, 80.1, 77.3 %, а, отже, рівень придатності –28.9, 22.4, 19.9 та 22.7%. Отже, для розширення обсягів реалізації ТОВ «Кребо Інтернешнл» у майбутньому першочерговою стратегією для підприємства має стати оновлення обладнання.

10. Запропоновано інвестиційну стратегію, спрямовану на оновлення основних засобів. Здійснено комплексний аналіз запропонованої стратегії фінансування за двома сценаріями (песимістичним та оптимістичним), що демонструє її доцільність через покращення в 2025 р. у порівнянні з 2022 р. таких показників, як: рентабельність власного капіталу (на 0,4 та 8,8% за песимістичним та оптимістичним сценарієм); середньозважена вартість капіталу (8,3% за оптимістичним сценарієм); економічна додана вартість (за песимістичним сценарієм EVA збільшиться на 67,8%, за оптимістичним сценарієм – на 129,3%).

11. Проведений аналіз здійснюваних підприємством найбільш оптимальних джерел подальшого інвестування дає можливість зробити висновок, що основним джерелом фінансування інвестиційної діяльності має бути реінвестування прибутку від діяльності; другим важливим джерелом є амортизаційні відрахування, за рахунок яких можливе оновлення основних засобів та нематеріальних активів.

12. Проведене дослідження дозволило сформулювати ряд рекомендацій щодо формування власного та позикового капіталу ТОВ «Кребо Інтернешнл», які конкретизують та доповнюють запропоновану стратегію фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ, із змінами і доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 17.10.2023).
2. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2019 р. № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#n791> (дата звернення: 17.10.2023).
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868, із змінами і доповненнями. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 17.10.2023).
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України 28 березня 2013 р. № 433. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення: 17.10.2023).
5. Ареф'єва О.В., Мягких І.М., Росумака Т.Г. Власний капітал підприємства та проблеми його формування. *Інтелект XXI*. 2019. № 6. С. 161–169.
6. Беренда Н.І., Редзюк Т.Ю., Ворона К.В. Управління структурою капіталу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 19. Ч. 1. С. 14—18.
7. Бланк О.І. Управління фінансами підприємств : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
8. Блакита Г., Ситник Г. Корпоративні фінанси: детермінанти успішного управління. *Вісник КНТЕУ*. 2022. № 4. С. 16–30.

9. Буханець В. В., Ковальчук В.А. Онтологія теорії капіталізації підприємства. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 28. Ч. 1. С. 72–75.

10. Бражнік Л. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*. 2021. № 14. С. 778—783.

11. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2022. № 9. С. 57–63.

12. Бугай В. З., Резанов Е.О. Основні напрями збереження фінансової стійкості підприємства в умовах кризи. *Економічний простір*. 2022. № 145. С. 112–122.

13. Грицино О.М., Бусленко В.В. Оптимізація структури капіталу підприємств України. *Фінанси, облік і аудит*. 2020. Вип. 1 (29). С. 77—97.

14. Данилюк В. О. Управління технічним розвитком підприємства на стратегічних засадах : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ , 2015. 290 с.

15. Дробот Я. В., Туча В. О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. *Економічний простір*. № 150. 2022. С. 55–60.

16. Душак М.І. Структура капіталу як умова формування ефективної фінансової архітектури підприємства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2021. № 3. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76980/1/Dushak_visnyk.fem.pdf (дата звернення: 17.10.2023).

17. Згуровський М. Технологічне передбачення як інструмент прийняття стратегічних рішень. *ZN, UA* [Електронний ресурс]. URL: https://dt.ua/SCIENCE/tehnologichne_peredbachennya_yak_instrument_priynyattya_strategichnih_rishen.html (дата звернення: 17.10.2023).

18. Зимовець В. В., Терещенко О. О. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки. *Фінанси України*. 2015. № 9. С. 78-95.

19. Івченко Л.В., Удовик Н.Л. Власний капітал: джерела формування та функції. *Молодий вчений*. 2019. № 1(28). Ч. 1. С. 55–59.

20. Інноваційний розвиток корпоративних фінансів: тенденції та перспективи : монографія / [Терещенко О.О., Бабяк Н.Д., Іващенко А.І. та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Терещенка. Київ: КНЕУ, 2020. 495.

21. Косова Т.Д., Дєєва Н.Е. Фінансові механізми оцінки вартості капіталу акціонерного товариства. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 30 (2). С. 80—84.

22. Косова Т. Д., Ярошевська О. В., Соломіна Г. В. Фінансова діагностика і регулювання потенціалу стратегічного вартісно-орієнтованого розвитку корпоративних підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7757> (дата звернення: 17.10.2023).

23. Костирко Л. А., Євтушенко М. В. Фінансова стійкість корпоративних підприємств в категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №21. С.28-33.

24. Кучменко В.О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. *Економічний вісник університету*. 2020. № 33/1. С. 232–237.

25. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 2. С.71 – 74.

26. Маслова В. О., Акулова Я. Ю. Інвестиційний аспект стратегічного управління фінансовим потенціалом підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 55. С. 103-109.

27. Михайленко О.В., Скоморохова С.Ю., Чернова А.О. Управління структурою капіталу підприємства за критерієм мінімізації його вартості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 30 (2). С. 147-151.

28. Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». Офіц. сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2910737-u-centralnij-usticii-vidkrili-spravi-pro-bankrutstvo-sodo-720-pidpriemstv.html> (дата звернення: 17.10.2023).

29. Назаренко О. В., Чижова Т. С. Організаційні аспекти формування,

обліку та аудиту власного капіталу підприємств. *Економіка та держава*. № 9, 2022. С. 30–34. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4394&i=4> (дата звернення: 17.10.2023).

30. Нетудихата К.Л., Трущенко І.С. Теоретичні засади діагностики фінансового стану підприємства в системі антикризового управління. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 1 (12). С. 207—210.

31. Пономарьов Д.Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 53–58.

32. Руденко В. В. Корпоративні фінанси: сутність і особливості розвитку в сучасних умовах. *Економіка і організація управління*. 2019. № 2(22). С. 247-253.

33. Савченко М.В., Шкуренко О.В. Фінансова стійкість як передумова розвитку міжнародного бізнесу. *Бізнес інформ*. 2022. № 10. С. 96-104.

34. Саух І. Фінансовий потенціал підприємства як об'єкт стратегічного аналізу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 1. С. 132-140.

35. Семенов А.Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 4 (109). С. 119-125.

36. Сологуб С., Фідоренко Н. Оптимізація джерел формування капіталу підприємств як передумова досягнення ефективності господарювання. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2019. № 36. С. 339-347.

37. Стецюк П.А. Методологічний базис управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. № 2 (24), 2021. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_1010_72564760.pdf

38. Терещенко О. О. В.О. Грінченко. Управління ризиками структури капіталу корпоративних підприємств. *Фінанси України*. 2022. № 10. С. 89-101.

39. Томнюк Т.Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України. *Економіка та суспільство*. 2020. № 16 (червень, 2020). С. 527–532. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/80.pdf (дата звернення: 10.11.2023).

40. Ушеренко С.В., Черненко Д.Д. Вибір джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства (на прикладі ПАТ «Фармак»). *Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал*. 2015. № 2(18). С. 91-98.

41. Ушеренко С.В., Шевчук Н.В. Ефективність управління капіталом металургійних підприємств України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 204 – 212.

42. Фальченко О. О., Побережна Н.М., Юр'єва І.А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 2 (19) 2022. URL: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/19_2022/61.pdf (дата звернення: 17.10.2023).

43. Филатова Т.В., Попов В.В. Структура капитала компании и пути ее оптимизации в современных условиях. *Наука без границ*. 2020. № 12 (17). С. 20—26.

44. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України : колективна монографія / Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. та ін. ; за ред. В.В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». К., 2022. 306 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf> (дата звернення: 17.10.2023).

45. Фінанси підприємств. Підручник. Керівник авторського колективу і науковий редактор А.М.Поддєрьогін. К.: КНЕУ 2013. 8-е видання, 515 с.

46. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 440 с.

47. Хаустова В.Є., Колодяжна Т.В. Вплив процесів злиттів і поглинань на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації : монографія. Харків, 2019. 416 с.

48. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В., Линьова А.С. Особливості оцінки та аналізу фінансової стійкості підприємства. *Інфраструктура ринку*. Випуск 32. 2022. С. 379-385.

49. Чобіток В. І., Астапова О. В. Розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015.

Вип. 49. С. 160-165.

50. Щербань О.Д., Насібова О.В., Сухоруков Р.В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 82-88.

51. Щербань О.Д., Невдачина О.І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2022. № 3 (14). С. 284–289.

52. Brigham E.F., Houston J.F. *Fundamentals of Financial Management*. Thomson. South-Western. 2007. 766 p.

53. But, T. V. and Netudyhata, K. L. (2020), “Analysis of the financial sustainability of enterprises in modern conditions”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7748> (дата звернення: 17.10.2023).